Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | הײנט 8 זײטען

נײער פאָלקסבלאַט

№ 272 | Łódź, Czwartek 27 listopada 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג ז' כסלו תרצ"א | № 272

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

„כ'האָב ליב גוט אָפּגעאַרבייטע זאַכען"

אינטערוויאו מיט מאַרשאַל פילסודסקי

דער פּרעמיער - מיניסטער מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי האָט היינט אויפגענומען דעם הויפּט־רעדאַקטאָר פון „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" ה׳ באָגוסלאַוו מיעדזשינסקי און איהם געגעבען פאָלגענדען אינ־טערוויאו:

— איהר ווילט דאָך געוויס וויסען מיין מיינונג וועגען דער קאָנסטיטוציע־רעפאָרם אין צוזאַמענ־האַנג מיט דער מעהרהייט וואָס איז דערגרייכט גע־וואָרען אין נייעם סיים? איך קען זאָגען, אַז מיר זענען איצט אַנ׳אויסנאַהם אין גאַנץ אייראָפּא; מיר מוזען דאָס אויסנוצען נישט כדי איבערצוחזרען די אַלטע פעהלערען, נאָר פאַר אַ פּרוב צו שאַפען נאָרמאַלערע יסודות פאַר מלוכה־אַרבייטען.

דעריבער בין איך פערזענליך זעהר נייגיריג ווי אַזוי אונזער אַרבייט וועט זיך איינגעבען, ווען 3 הויפּט־פאַקטאָרען אין דער מלוכה

מ"וכה־פּרעזידענט, רעגירונג און סיים

וועלען זיך צווישען זיך נישט קריגען, נאָר אַרבי־טען בשלום, איך וועל אייך מודה זיין, אַז איך לעג אויף דער אַרבייט גרויסע האָפנונגען, ווען מיר וועל־לען זיך בעמיהען אויסצומיידען די פעהלערען פון דער פערגאַנגענהייט, קענען מיר דערגעהן אין פער־לויף פון די נאָהענסטע יאָהרען פעסטצושטעלען די לאַגע אין פוילען און צוטרעטען צו איהר גרויסער אויפבוי, צו איהר אינערליכער אַרבייט און מאַכט, אַלס הויפּט־אַרבייט וואָס מוז שטעהן בראש פון אַלע אַנדערע, שטעל איך נישט עפּעס אַנדערש ווי די ענדערונג פון דער קאָנסטיטוציע. און איך וואָלט זעהר געוואָלט אַז מען זאָל אויסמיידען די פּרובען צו פערטונקלען די אַרבייט מיט דער הילף פון גע־וועהנליכער מעטאָדע פון איבערמאַכט, איך וואָלט געוואָלט צוליב דעם אייך זאָגען מיין מיינונג וועגען די ביז־איצטיגע פּרובען פון ב.ב. אין דער ריכטונג.

איך איז בעקאַנט, אַלס געוועזענעם מיטגליד פון ב.ב.־קלוב אַז דער קלוב האָט שוין עטליכע מאָל אין פריהערדיגען סיים בעריהרט די פראַגע פון ענדערען די קאָנסטיטוציע און האָט דאָס געטון זעהר העלדיש, נישט קוקענדיג אויף די טומלען און נאָנסענסען, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען דורכ'ן פריהערדיגען סיים. אַלס ירושה האָט דער ב.ב.־קלוב זיין אייגענעם פּראָיעקט פון ענדערען די קאָנ־סטיטוציע וואָס איז אַריינגעטראָגען געוואָרען אין פריהערדיגען סיים, איך מוז ווייטער זאָגען, אַז דער קלוב האָט זיך בעמיט מיך אַריינצוציהען אין דער דאָ־זיגער אַרבייט; איך האָב אָבער דאָס אויסגעמיטען צוליב דעם פשוטען טעם וואָס איך פיהל זיך נישט פעהיג צו רעכטליכע פאָרמולירונגען, אין וועלכער ס'איז פראַגע. און איך בין אַ מענש וואָס קען אי־בערחזרען נאָך נאַפּאָלעאָנען —

איך האָב ליב זאַכען גוטע אָפּגעאַרבייטע

נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון קלוב האָב איך נישט געוואָלט פערזענליך אַנטייל־נעהמען אין אויסאַרבייטען די גרויסע צאָהל פּאַראַ־גראַפען, פון וועלכער ס'שטעלט זיך צונויף די קאָנ־סטיטוציע. אַזאַ אַרבייט מאַכט מיך מיד און איך בין נאָך קיינמאַל נישט געווען צופרידען פון איהר. ליידער קען איך נישט זאָגען, אַז מיר האָט זיך איינגעגעבען אינגאַנצען די דאָזיגע אַרבייט אויסצו־מיידען. די קאָנסטיטוציע האָט דעלעגירט מיין איי־גענעם ברודער וועלכער איז געווען דער הויפּט־רעפערענט פון קאָנסטיטוציע־פּראָיעקט אין סיים, ער זאָל זיך מיט מיר פערשטענדיגען ,מיט אַני־אמת׳ער נויט בין איך דערויף מסכים געווען און איך געדענק גוט ווען מיין ברודער איז צו מיר געקומען מיט אַ פול־איינגעפּאַקטע טעקע פּאַפּירען, איך גע־דענק, ווי איך האָב מיט שרעק געקוקט אויף די פעק פּאַפּירען און געטראַכט: וואָס וועל איך אַרי־מער מענש מיט דעם טון? און מיין ברודער האָט רוהיג אַרויפגעלעגט די ברילען אויף דער נאָז און געזאָגט, אַז ער וועט מיך פריהער נישט בעפרייען, ביז איך וועל מיט איהם דאָס אַלץ נישט אַדורכאַר־בייטען, איך האָב געקרעכצט ווי אַ וואָלפיש אויפ'ן גערדאַנק, אַז איך וועל דאַרפען אַזוי לאַנג זיצען און האָבען צו טון מיט אַזויפיל פּאַראַגראַפען.

קודם כל האָב איך געזאָגט, אַז ס'געפעלט מיר נישט די שטעלונג פון קלוב צו נעהמען אלס יסוד די איצטיגע קאָנסטיטוציע. איך האָב פערשטאַנען דעם אָפּטימיזם פון די הערען דעפּוטאַטען, וועלכע האָבען געמיינט, אַז אַזוי אַרום וועט זי לייכטער זיין מיט דער אַזוי־גערופענער אָפּאָזיציע, וועלכע האָט זיך וואָס אַמאָל ענגער פערבונדען.

ווייטער האָב איך גלייך געזאָגט, אַז כ'ווייס נישט פאַר וואָס און נאָך וואָס האָט זיך

די איצטיגע קאָנסטיטוציע אַנטשטאַנען אין קינדער־ווינדעלעך

מאַכענדיג הקדמות פון לויטער פּרינציפּען, בעת די קאָנסטיטוציע דאַרף ענטהאַלטען נאָר עפּעס אין דעם מוסטער פון אַנ׳אָפּמאַך, פון אַ קאָנטראַקט צווישען די דריי הויפּט־ספּרוזשינעס וואָס ריהרען די מלוכה־צענטראַלע; עפּעס אַנ׳ענגע פונאַנדער־טיילונג פון די מלוכה־פונקציעס צווישען די דאָזיגע 3 הויפּט־ספּרוזשינעס. דער הויפּט־פעהלער פון דער איצטיגער קאָנסטיטוציע איז דאָס פעהלען פון גע־נויאיגקייט, טאַקע אין פערטיילען די פונקציעס צווישען מלוכה־פּרעזידענט, רעגירונג, סיים און סע־נאַט — אַזוי אַז די קאָנסטיטוציע איז צוזאַמענגע־שטעלט געוואָרען נאָר צוליב דעם, אַז אַלע זאָלען צווישען זיך קריגען, צוליב דעם האָב איך ערקלערט אַז איך וועל נישט שטערען אין דער אַרבייט וואָס איז אַזוי נויטיג פאַר דער מלוכה און וועל נאָר פאָדערען געוויסע זאַכען, וועלכע איך האַלט ווי פאַר נויטיג אין דער קאָנסטיטוציע, אַזוי אַרום האָב איך אָפּגעהאַקט פיל פון די דאָזיגע פּרינציפּען וועלכע האָבען געזאָלט מאַניפעסטירען

„די רעכט פון מענש"

די דאָזיגע רעכט האָבען געהאַט אַ זין אין די אַלטע צייטען ווען מ׳האָט ביים מאַניפעסטירען די רעכט פון מענש אָפּגעהאַקט די קעפּ פון פיל מענשען.

די הויפּט־ענדערונג וואָס איך האָב אַריינגעפיהרט איז דאָס אָפּשאַפען די אונבעריהרליכקייט פון די דעפּוטאַטען און זייער גלייכשטעלען מיט די געוועהנליכע בירגער פון לאַנד, האַלטענדיג, אַז ביי דעם דאָזיגען נייעם פּאַראַגראַף וועט זיך מוזען קאָנצענטרירען מיט דער צייט דער גאַנצער קאַמף פון דער אַזוי־גערופענער „אָפּאָזיציע" אָבער די ראַ־דיקאַלע אויסבעסערונג אין דער הינזיכט איז מעהר ווערט ווי אַ גרויסע צאָהל אַנדערע פּאַראַגראַפען, איך האָב דאָס קאַטעגאָריש פערלאַנגט, ווייל די דעמאָראַליזאַציע וואָס איז איינגעפיהרט געוואָרען דורכ'ן פעהלען פון אַזאַ פּאַראַגראַף האָט זיך מיר אויסגעדוכט פאַר'ן גרעסטען אומגליק פון פוילען, ליידער האָט זיך מיר נישט איינגעגעבען איינצו־פיהרען די גענויע פונאַנדערטיילונג פון דער מלוכה אַרבייט צווישען ד ידריי הויפּט־ספּרוזשינעס פון דער מלוכה. איך האָב דעריבער געוואָלט ווידמענען עטליכע ווערטער די הויפּט־פונקטען פון מיינע דע־זידעראַטען.

מאַרשאַל פילסודסקי שטעלט זיך ווייטער אָפּ אויף די אונגעהויערע צאָהל געזעצען און פער־אָרדנונגען און זאָגט:

אויב איהר וועט זיך וועלען אָפּשטעלען אויף די כסדרדיגע ענדערונגען פון דעם מאָדערנעם לע־בען, וואָס ווערט אַרויסגערופען מיט דעם פּאָרט־שריט פון דער טעכניק וועט איהר לייכט געפינען די נויטווענדיגקייט פון שאַפען נייע פעראָרדנונגען, ליידער טראַכט איך מיט שרעק וועגען דעם, ווי אַזוי די מענשהייט געהט אויפ'ן וועג צו שאַפען אַ

מאַנספּערשוין לויט פאָרשריפט

אַ פרוי לויט פאָרשריפט און אַ קינד לויט פאָר־שריפט — מיט אַזוי פיל פאָרשריפטען איז אָנגע־שטאָפּט דאָס לעבען. אויב איהר וועט בעהמען למשל די קאָמפּליצירטע נייע טעכניק, אָדער באַקטעריעס וועלכע קיינער קען נישט אויסער ספּעציאַליסטען אָדער דאָס פערשטאַרקען זיך פון דער אויטאָ־בעוועגונג, די ענטוויקלונג פון עלעקטרי, אָדער די ענט־וויקלונג פון דער פּעדאַגאָגיע, וועט איהר שטענ־דיג געפינען דאָסזעלבע — די נויטווענדיגקייט פון נייע פעראָרדנונגען. די געזעצגעבונג קען אָבער נישט נאָכקומען די שנעליגקייט פון דער ענטוויק־לונג נישט איינמאָל האָב איך דערפאַר געזאָגט־ענס די מענשען, וועלכע פערנעהמען זיך מיט רעכט. אַלס ביישפּיל פון אַ רעכטליכער קאָמעדיע קען איך אייך ברענגען אַ דעקרעט פון מלוכה־פּרעזידענט וועלכער האָט פערלאַנגט אַ בעזונדערען פונקט אויף דער טאָג־אָרדנונג אויפ'ן מיניסטאָרען־ראַט און אונטערשריפטען פון אַלע מיניסטאָרען וועגען אַ זעהר געוועהנליכען ענין, אין וועלכען קיינער, אויסער ספּעציאַליסטען, קען נישט נעהמען קיין וואָרט. ס'האָט זיך געהאַנדעלט וועגען רעגולירען די נאָרמען לויט וועלכע אינזשינירען דאַרפען זיך ריכטען ביים בויען באַהנען, פון דעם דאָזיגען קליי־נעם ביישפּיל וועט איהר פערשטעהן וויפיל שטע־רונגען און אונזינען שאַפט דאָס פעהלען פון פו־נאַנדערטיילען די מלוכה־פונקציעס צווישען די דריי הויפּט־פאַקטאָרען, וועגען וועלכע איך האָב גערעדט, אַזעלכע ביישפּילען קען איך אייך ברענגען טויזענ־דער און די דאָזיגע פאָרשריפטען זענען די הויפּט אַרבייט פון דער רעגירונג און פערנעהמען די מי־ניסטאָרען דעם גרעסטען טייל צייט.

איך וועל אייך נישט אויפהאַלטען, כדי איך צו דערצעהלען

וויפיל זאָרגען ס'האָבען די מיניסטאָרן

און זיי ווערען פערהאַלטען אין זייער אַרבייט, ווען זיי טרעפען אָן אויף פערשידענע פאָרשריפטען, וועל־כע לאָזען זיי נישט מאַכען אַפילו די קלענסטע טעכנישע ענדערונג.

3

וואָס שייך מיר, האָב איך זייט די נאָך־מאַי־צייטען צוגערעדט די הערען מיניסטאָרען זאָלען אַריבערגעהן צו דער טאָג־אָרדנונג איבער דער דאָ־זיגער פאָרמאַליסטיק, זוכענדיג אַנ׳אויסוועג אין צו־נויפשטעלען די ווערטער אַזוי, אַז קיינער זאָל נישט פערטשעפּעט ווערען. איך האָב שטענדיג געזאָגט, אַז דאָס בעשעפטיגען דעם סיים, און אַפילו דעם מיניסטאָרען־ראַט מיט אַזעלכע זאַכען איז נישט גע־רעכט און נישט נויטיג, ווייל דער מיניסטאָרען־ראַט בעשטעהט אויך נישט פון מענשען, וועלכע זאָלען קענען נעהמען אַ וואָרט און אורטיילען וועגען יעדער טעכנישער אַנגעלעגענהייט. ליידער איז אין וועג שטענדיג געשטאַנען דער געזעצגעבער, וועל־כער האָט, הגם ער האָט געהאַט אַ ליסע־קאָפּ, זיך אויסגעריסען די האָהר.

גלויבט מיר, אַז ווען איך האָב אַזוי פיל מאָל איבערגעחזרט אין די פריהערדיגע געשפּרעכען, אַז „די הערען דעפּוטאַטען האָבען געשטרעבט דערצו צו זיין נישט נאָר אויבער־פּרעזידענטען, נאָר אויי־בער־שאַפערען, אויבער־אינזשיניערען און אויבער־קאָנדוקטאָרען", האָב איך שטענדיג געהאַט אין די געדאַנקען דאָס דאָזיגע מלוכה־אומגליק, איך גע־דענק גוט, ווען דער געוועזענער פּרעמיער שוויטאַל־סקי האָט געלאַכט רעדענדיג אין דער דיסקוסיע וועגען אונצוטרוי פאַר איהם, אַז מיט פּראָוואָנדע־רונג הערט ער די דיסקוסיע, וועלכע בעריהרט נישט אין ניינציג פּראָצענט זיין אַרבייט, ס'איז נויטיג

בעפרייען דעם סיים זיך צו פערנעה־מען מיט אַלע זאַכען.

איבערלאָזענדיג פרייע הענד נישט קיין אַנדערען ווי דער רעגירונג אין דער גרויסער צאָהל פער־פליכטענדע פאָרשריפטען, וואָס נעהמען, ליידער, אַזוי ברייט אַרום דאָס טעגליכע לעבען פון מענ־שען, דער ענין איז נישט נאָר אונזערט אַ זאַך, נאָר פון דער גאַנצער וועלט און איז אפשר די הויפּט־קראַנקהייט פון פּאַרלאַמענטאַריזם. איך בין אין ספק, צי אָהן אויסהיילען די דאָזיגע קראַנקהייט וועט דער פּרינציפּ פון סיים זיך האַלטען אויף דער וועלט, ווייל אַלץ רעדט געגען דער סיים־מאַכט אין דער הינזיכט ווייל דאָס ווערענטליכע געביט פון סיים מוז זיין אַ נישט־בעשטימטע פּאָליטיק וואָס לאָזט זיך פשוט נישט ערקלערען, דעריבער מוזען פונאַנדערגעטיילט ווערען די ליניעס פון רעכט און פליכט פון דער רעגירונג און ציהען די דעמאַרקאַ־ציאָנס־ליניע אַזוי אַז נישט מחלוקות נאָר צוזאַמענ־אַרבייט איינצופיהרען אין אונזער לעבען. איך לאָז איבער אויף אַ צווייט מאָל דאָס ווייטערדיגע וויכ־טיגע געביט, — דאָס הייסט די אַרבייט פון דעם איינציגען סובערען, דעם מלוכה־פּרעזידענט.

אַנגעהויבען זיך אַ גרויסער פּראָצעס אין רוסלאַנד

סענסאַציאָנעלע ערקלערונגען פון הויפּט־בעשולדיגטען פּראָפ. ראַמזין

קאָוונאָ, 26. (טז) אין מאָסקווע האָט זיך היינט אָנגעהויבען דער גרויסער פּראָצעס פון אַ גרופּע אינזשיניערען פאַר גרינדען אַנ׳אַנטיסאָ־וויעטישע אָרגאַניזאַציע און שטעהן אין קאָנטאַקט מיט אויסלאַנד.

דער הויפּט אָנגעקלאָגטער פּראָפ. ראַמזין האָט זיך מודה געווען, אַז אַזאַ אָרגאַניזאַציע האָט עק־זיסטירט. פראַנקרייך און ענגלאַנד האָבען זי אונ־טערשטיצט. זי איז אויך געווען אינספּירירט דורך גרויס־אינדוסטריעלער אין גאַנץ אויסלאַנד. פּראָפ. ראַמזינ׳ס ערקלערונגען האָבען געמאַכט אַ געוואַלדי־גען רושם.

געפונען געווער אין אַנ׳אַראַ־בישן דאָרף

ירושלים, 26 (י. ט. א. טעלעגראַפיש) אין אַנ׳אַראַבישען דאָרף נאָהענט פון רמלה האָט די פּאָליציי געפונען 21 ביקסען און 5 רעוואָל־ווערען.

ערעפנונג פון ווינטער־סעמעסטער אויף דער בערלינער הויכשול פאַר די וויסענשאַפטען פון יודענטום

בערלין (יט"א) די טעג איז דאָ געעפענט געוואָרען דער ווינטער־סעמעסטער אויף דער הויכ־שולע פון די וויסענשאַפטען פון יודענטום. דאָס אַקאַדעמישע האַלב־יאָהר האָט געעפענט דער פאָר־זיצער פון דאָצענטען־קאָלעגיום דר. ח. אַלבעק. אויף דער פייערונג זענען געווען אַנוועזענד פאַר־שטעהער פון אַ רייה לעהר־אַנשטאַלטען און יודישע אַנסטיטוציעס. די רעדנער האָבען דערמאָהנט דעם אין משך פון די זומער־חדשים פערשטאָרבענעם פּראָפעסאָר פון דער הויכשול דר. עדואַרד באַנעט.

געגרינדעט אַנ׳אָפּטיילונג פון יודישע וויסענשאַפטליכע אינ־סטיטוט אין לאָנדאָן

לאָנדאָן, (י. ט. א.) אַ דאַנק דער אַקציע פון ה׳ זלמן רייזען, וועלכער ווײלט דאָ אויף צו־ריקוועגס פון אַמעריקאַ, איז דאָ געגרינדעט גע־וואָרען אַנ׳אָפּטיילונג פון דער געזעלשאַפט פון פריינד פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט.

אויף אַ פערזאַמלונג, וואָס איז פאָרגעקומען אין לאָנדאָן, איז געוועהלט געוואָרען אַ פּראָווי־זאָרישער גרינדונגס־קאָמיטעט פון דער ענגלישער סעקציע פון „יווא".

דער 90-טער יאָהרגאַנג פון „דזשואיש קראָניקל", דער צווייט־עלטסטער יודישער צייטונג אויף דער וועלט

לאָנדאָן. (י. ט. א.) „דזשואיש קראָניקל" האָט די טעג אָנגעהויבען דעם 90 טען יאָהר פון איהר עקזיסטענץ. נאָך דער „אַלגעמיינער צייטונג דעס יודענטומס" איז „דזשואיש קראָניקל" די עלטסטע יודישע צייטונג אויף דער וועלט. דער ערשטער נומער פון דער צייטשריפט איז ערשינען אין הודש נאָוועמבער 1841 אונטער דער רעדאַק־ציע פון ד. מעלדאָלא און מ אַנגעל. איצט ער־שיינט די צייטונג אונטער דער רעדאַקציע פון י. ל. גרינבערג.

Dr. med.
M. LERNER
ספּעציאַליסט פאַר קינדער־קראַנקהייטען
זאַכאָדניאַ 64, טעל. 113-09
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

דער ב.ב.=קלוב האט בעשלאסען

אלס סיים-מארשאלעק צו וועהלען ד"ר שוויטאלסקי, אלס סענאט=מארשאלעק— ווילנער וואיעוואדע ראטשקעוויטש און אלס פרעזעס פון קלוב פולק. סלאוועק

וו א ר ש א, 26 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) הייגט איז פארגעקומען א זיצונג פון ב. ב.-קלוב אין סיים און סענאט.

אלס פרעזעס איז געוועהלט געווארען פולק. סלאוועק, וויצע-פרעזעסען דעפ. יענדזשעיעוויטש און דעפ. האלובקא, וויצע-פרעזעס אויפ'ן סענאט — סענאטאר טארנאווסקי, אלס סעקרעטאר פון קלוב איז געוועהלט געווארען דעפ. פאראסקי.

אלס מארשאלעק פון סיים האט דער קלוב דעסיגנירט דעם דעפוטאט ד"ר קא. שזמיעזש שווי-טאלסקי, אלס סענאט-מארשאלעק סענאטאר וואל. ראטשקעוויטש (ווילנער וואיעוואדע).

אמעריקאנער ציוניסטען נישט צופרידען

מיט דער א"י=דעבאטע אין ענגלישען פארלאמענט

נ י ו - י א ר ק, 26. (יט"א טעלעגראפיש).

ס'איז אפגעהאלטען געווארען א זיצונג פון עק-זעקוטיוו-קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאני-זאציע אין אמעריקא, אויף דער זיצונג איז פעסט געשטעלט געווארען די אומצופרידענהייט מיט דעם אויסגאנג פון דער א"י-דעבאטע אין ענגלישען פארלאמענט.

היטלער-לייט רעדען איינס

און מיינען גאר עפעס אנדערש

ב ע ר ל י ן, 26. (יט"א טעלעגראפיש).

דער נייער פאליציי-מייסטער פון בערלין גרעשינסקי האט ארויסגעגעבען א ווענדונג צו די היט-לער-לייט, אז אויב ז ייוועלען נישט אויפהערען פראוואצירען געשלעגען און אז. וו. וועט ער פונאנ-דערלאזען די היטלער-ארגאניזאציע. די היטלעראווצעס האבען דערויף ארויסגעלאזט אנ'אויפרוף צו זייערע מיטגלידער אז זיי זאלען זיך אפהאלטען פון געוואלדטאטען און עקסצעסען. מ'האלט אבער אז דער דאזיגער אויפרוף איז נישט אויפריכטיג און איז מעהר אויסגערעכנעט פאר אויסען.

סענסאציאנעלע פערארדנונגען אין ווייסרוסלאנד

גרויסע ארעסטען צווישען מיליטער=אנפיהרער

ו י ל נ א, 26 (ספ. טעל.) לויט ידיעות וואס זענען דא אנגעקומען פון בעגלויבטע קוועלען אין מינסק, זענען לויט א פערארדנונג פון דער סאוויע-טישער מאכט ארעסטירט געווארען דער אנפיהרער פון דער דריטער פליה-אפטיילונג קאמיסאר שטאנ-בער און קאמיסאר ווארקאדסקי.

גלייכצייטיג זענען ארעסטירט געווארען 12 אנפיהרער פון פ'טכאטע-שיוואדראנען, דער קאמענ-דאנט פון דער שטאט ארשא איז אויך ארעסטירט.

קיין ווייסרוסלאנד זענען אנגעקומען 2 פול-קען קאוואלעריע און איין כינעזישער פיעכאטע-פולק.

—=:O:=—

פערשידענע ידיעות פון ארץ=ישראל

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) דער „דבר" טאדעלט אין שארפע ווערטער די שולדיגע אין ברעכען שויבען אין דער דייטשער שיף-אימפארט פירמע אין תל-אביב, די צייטונג בעצייכענט דעם ארויסטריט אלס כוליגאניזם, וואס גראבט אונטער די [illegible] לטובת דער א"י-פראדוקציע.

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) דער פרעזידענט פון דער אראבישער עקזעקוטיווע מוסא קאזים פאשא האט איבערגעשיקט א פראטעסט צום גענעראל-סעקרע-טאר פון דער א"י-רעגירונג געגען דער אפשטעלונג פון „פעלעסטיין. די יפוער אראבישע צייטונג „סע-ראאט מוסטאקים" האט געשטעלט די צייטונג צו דער דיספאזיציע פון די „פעלעסטין"-מיטארבייטער אויף דער גאנצער צייט, וואס די צייטונג בלייבט געשלאסען.

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) דער וויצע-האנרעלס-מי-ניסטער פון דער אמעריקאנער רעגירונג דר. יוליוס קליין (א יוד) האט אויף זיין רייזע איבער'ן נא-הענטען מזרח געוויילט איין טאג אין ירושלים, ער איז אויפגענומען געווארען אויף א מיטאג ביים הויך-קאמיסאר.

3

י ר ו ש ל י ם, (יט"א) דער געוו. מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע ה' וואן-פריזלאנד וועלכער שטעהט איצט בראש פון די קאנצעסיאנס-ארבייטען ביים ים-המלח איז נאמינירט געווארען אלס האלענדישער עהרען-גענעראל-קאנסול אין ירושלים.

א מעמאריאל פון אראבישען עקזעקוטיוו

וועגען איהרע „עולות" אינ'ם ווייס-בוך

י ר ו ש ל י ם, 26. (יט"א טעלעגראפיש).

אין דעצעמבער וועט ערשיינען א מעמאריאל פון דער אראבישער עקזעקוטיווע וועגען ווייס-בוך. דער מעמאריאל וועט ענטהאלטען 25 דרוק-בויגען. ער אקצעפטירט דעם ווייס-בוך און דעם סימפסאן-בעריכט. די אראבער קענען אבער נישט פערציכטען אויף פראטעסטען הלמאי די אראבישע רעכט איז געטראטען געווארען אין פערלויף פון צעהן יאהר. דער מעמאריאל פאדערט בעשטימונגען וועגען באדען וואס זאלען נישט זיין אפהענגיג פון פאלי-טישע ענדערונגען א. א. וו.

אין מעמאריאל ווערט פראטעסטירט הלמאי מ'האט ווידער ערטיילט 1500 סערטיפיקאטען פאר די חלוצים.

דער דיכטער ליב יפה אין ווארשא

וו א ר ש א, 26 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) הייגט איז אהער אנגעקומען דער דיכטער ליב יפה, וועלכער וועט אנפיהרען מיט דער קאמפאניע פון קרן היסוד, ביי דער באהן האבען דעם דיכטער אפגעווארט פארשטעהער פון דער יודישער אגענץ, פון דער ציוניסטישער אר-גאניזאציע און געזעלש. אינסטיטוציעס מיט'ן פרע-זעס פון דער יודישער קהלה ה' פארבשטיין בראש.

ארכעאלאגישע אויסגראבונגען אין שומרון!

ל א נ ד א ן (יט"א) דא איז פארגעקומען די יעהרליכע פערזאמלונג פון דער בריטישער געזעל-שאפט פאר ארכעאלאגישע פארשונגען. אויף דער פערזאמלונג איז מיטגעטיילט געווארען, אז דער אמעריקאנער הארווארד-אוניווערזיטעט האט איינגע-לאדען דעם העברעאישען אוניווערזיטעט צו פיהרען געמיינזאם אינטענסיווע ארכעאלאגישע אויסגרא-בונגס-ארבייטען אין שומרון. דער העברעאישער אוניווערזיטעט וועט זיין רעפרעזענטירט דורך זיין דאצענט ד"ר ליפע סוקעניק. צוזאמען מיט'ן העב-רעאישען אוניווערזיטעט זענען איינגעלאדען געווא-רען די בריטישע ארכעאלאגישע אקאדעמיע. די אויסגראבונגס-ארבייטען וועלען זיך אנהויבען אין מערץ 1931, דערווייל ווערען אין א"י צוגעגרייט די נויטיגע בנינים און צוגרייטונגס-איינריכטונגען.

געשטארבען דער בעריהמטער מאטעמאטיקער ד"ר העלער

פ ר א ג, 26. (יט"א טעלעגראפיש).

דא איז געשטארבען דער בעקאנטער יודישער מאטעמאטיקער און כעמיקער דר. ראבערט העלער, וועלכער איז געווען א פריינד פון פראפ. איינשטיין. מיט א קורצער צייט צוריק האט ער פערעפענטליכט א נייע אפהאנדלונג וועגען איינשטיינס רעלאטיווי-טעטס-טעאריע.

אין אומגליקליכען לאנד — יאפאן

איז ווידער פארגעקומען א מורא'דיגע ערד=ציטערניש

גאנצע שטעט חרוב געווארען. — 1000 טויטע און פערוואונדעטע

ל א נ ד א ן, 26 (ספ. טעל.) הייגט 4 פאר-מאגס איז אויפ'ן יאפאנישען האלב-אינזעל איסו פארגעקומען א קאטאסטראפאלע ערד-ציטערניש. לויט די ערשטע ידיעות איז פון דער שטאט מי-שימא געווארען א חורבה.

ס'איז פערניכטעט געווארען די געגענד נומאסו דאס קוראָרט האקאנעמאשי, וועלכעס איז פערניכטעט געווארען אין יאהר 1923, ליגט ווי-דער צוזאמענגעפאלען, אין פיל געגענדען זענען אויסגעבראכען שרפות.

אונטער די חורבות ליגען 900 טויטע און פערוואונדעטע. 200 טויטע זענען שוין אויסגע-גראבען געווארען. צוליב דעם וואס די טעלעגרא-פישע פערבינדונג איז איבערגעריסען געווארען פעהלען גענויע פרטים, די ערד-ציטערניש איז גע-ווען א זעהר שטארקע און האט געדויערט 10 מי-נוט, די ציטערניש האט מען אויך געפיהלט אין טאקיא און יאקאהאמא.

ט א ק י א, 26 (ספ. טעל.) די צאהל קרבנות פון דער ערד-ציטערניש איז פיל גרעסער ווי מ'האט גערעכענט ביז איצט ווייסט מען שוין וועגען טויזענד טויטע און פערוואונדעטע.

געגען העכערען דאס דירה-געלד

פראטעסט=פערזאמלונגען אין גאנצען לאנד

וו א ר ש א, 26. (טעלעפאניש). אין גאנצען לאנד קומען פאר פראטעסט-פערזאמלונגען געגען די פראיעקטען פון העכערען דאס דירה-געלד.

דער גורל פון די ארעסטירטע דעפוטאטען

דעפ. ליבערמאן זאל ערנסט קראנק זיין

וו א ר ש א, 26. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). פון דער גריצער תפיסה איז הייגט בעפרייט געווארען אויף 10 טויזענד זל. קויציע נאך איינער פון די ארעסטירטע געוו. דעפוטאטען אלעקסאנדער דעמבסקי.

ווי מען שמועסט איז דעפ. ליבערמאן ערנסט קראנק אויף א נירען-קראנקהייט. ער זאל אויך בע-פרייט ווערען אויף קויציע.

העשעל פארבשטיין זאל ווערען דעפוטאט

וו א ר ש א, 26. (טעלעפאניש) אין די ציוניס-טישע קרייזען שמועסט מען, אז דעפ. ד"ר ראזענ-בוים, וועלכער איז געוועהלט געווארען אין לאדז, וועט רעזיגנירען פון זיין מאנדאט לטובת ה' פארבשטיין.

דייטשלאנד אינטערוועגירט אין דער פעלקער=ליגע

וועגען די כלומרשטע שיקאנעס בנוגע דייטשען

וו א ר ש א, 26 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) אין די דייטש-פוילישע בעציהונגען איז איצט שטארק טומלדיג. די דייטשען שרייען וועגען כלומרשטע שיקאנעס בנוגע די דייטשען בעת די וואהלען.

דייטשלאנד וועט אינטערוועגירען ביי דער פעלקער-ליגע. דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי האט אין צוזאמענהאנג דערמיט איינגעלאדעט דעם פארזיץ פון דער געמישטער קאמיסיע אין אויבער-שלעזיען קאלאנדער קיין ווארשא.

אפגעזאגט דעפ ד"ר טהאן פון קראקאווער רבנות

די קהלה נעמט נקמה פאר די וואהלען

ק ר א ק א, 26 (טעלעפאניש) די קראקאווער קהלה האט בעשלאסען אפצוזאגען דעם ד"ר טהאן פון קראקאווער רבנות. דאס זאל זיין דערפאר, ווייל ער האט זיך אין אנ'ארטיקעל וועגען די וואהלען אויסגעדריקט, אז די ארטאדאקסען זענען מנוולים.

דערווייל בעקומט שוין ד"ר טהאן נישט קיין פענסיע פון דער קהלה.

„אגודת ישראל" נישט צופרידען

מיט דער ציוניסטישער שטעלונג וועגען ווייס=בוך

י ר ו ש ל י ם, (יט"א טעלעגראפיש) די „אגודת ישראל" האט ארויסגעגעבען אנ'ערקלערונג, אז דער ועד לאומי האט אין זיינע ערקלערונגען וועגען ווייס-בוך נישט געהאט דאס רעכט צו רעדען אין נאמען פון גאנצען יודענטום. דער דאזיגער קאמו-ניקאט האט צום ערשטען מאל געבראכען דעם איינהייטליכען פראטעסט פון די יודען, וואס איז גע-שאפען געווארען אין א"י זייט ס'איז אפגעשטעלט געווארען אין מאי די איינוואנדערונג.

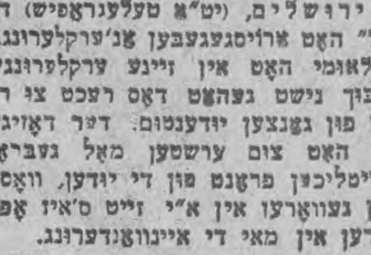

הײנט און פאלג. טעג!

דער דרייסטער רייטער פון ווילדען מערב, דער העלד פון דער פרעריע און פאמפאסען, דער בעריהמטער

KEN MAYNARD

וועט צום 1. מאל רעדען און זינגען פון עקראן אין זיין בעסטען ראמאנטישען פילם

Senor Americano

דראמע פון ליבע און העלדענטאט. געזאנג, הומאר, עמאציע, סענסאציע.

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-קאמעדיע מיט'ן פרעכטיגסטען „MUSIE", „BRZDĄC" אין דער הויפט-ראלע.

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4 נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 א זייגער בייטאג

פאפולערע פרייזען.

מאשין=מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך מצה=מעהל, אייער=פערפעל און סוכארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בע קאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער איבעראל בעוואוסטער צוקערבעקעריי

נ. ווייגבערג

38 פיעטריקאווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

פערשרייבט אייך

פאר מיטגלידער פון בעגאנזייטיגער פערזיכערונג אויף א טויט-פאל רח"ל

ווזאיעמנא פאמאץ „חסד של אמת" ביי

Dr. med.

W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 134-72

נעמט אן פון 2-3 נאכמ. און פון $7^1/_2$-9 אוונד.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם ה'

ד"ר פאלאקאוו, צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין אומפערגעסליכער פרוי

חנה נ. ע.

פאמיליע שיקמאן.

לאדז, 27 נאוועמבער 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 27 נאוועמבער 1930

די רעדע פון מין. קורציוס

ד"ר קורציוס, דער דייטשער אויסערן-מיניסטער האט גערעדט אפען, קלאר און דייטליך, ער האט זיך דאס מאל בכלל נישט בעמיהט איינצוהילען דעם עצם-ענין אין נעפעלדיגע ראהמען פון א דיפּלאמאטישער ערקלערונג, וואס יעדער איינער קאן פון איהר ארויסדרינגען דאס וואס איהם געפעהלט, ער האט אוועקגעשטעלט די פראבלעמען און ציילען פון דער דייטשער אויסערן-פאליטיק אין זייער גאנצער נאקעטקייט. און אפשר וועט עס טאקע אזוי בעסער זיין, ווייל שפּילענדיג אין אפענע קארטען פערקלענערט תמיד די ענטטוישונגען.

די דאזיגע רעדע פון ד"ר קורציוס איז געקומען אביסעל נישט דערווארטעט. אייגענטליך האט מען יא געוואוסט, אז ער טראגט זיך ארום מיט א „פערלען בויך", מען האט אבער געמיינט, אז ער וועט די „באמבע" זיינע, וואס האט איצט אויפגערודערט אזוי שטארק די עפענטליכע מיינונג אין פראנקרייך ענגלאנד און אמעריקא ווארפען ערשט אויף דער זיצונג פון רייכסראט, וועלכער קומט זיך צונויף אין אנהויב פון חודש דעצעמבער ה. י. קורציוס אבער האט, ווייזט אויס, קיין געדולד נישט געהאט אזוי לאנג צו ווארטען און ער האט אויסגענוצט די ערשטע בעסטע געלעגענהייט, וואס האט זיך איהם געטראפען, כדי זיך אביסעל „לייכטער צו מאכען אויפ'ן הארץ".

די דאזיגע געלעגענהייט האט איהם געגעבען די אגומעלדיגע זיצונג פון דייטשען רייכסראט (א קערפערשאפט וועלכע בעשטעהט פון פערטרעטער פון יעדען לאנד, וואס געהט אריין אין דייטשען רייך), וועלכער איז זיך צונויפגעקומען, כדי צו בעטראכטען דעם פינאנץ-פראגראם פון דער רעגירונג. פלוצים אינמיטען פון דער פינאנץ-דעבאטע איז ארויסגעשפרונגען קורציוס מיט זיין אויסערן-פאליטישע רעדע.

צוליב וואס האט ער זיך אזוי געאיילט?

מיט א קורצער צייט צוריק איז פארגעקומען אין פראנצויזישען פארלאמענט א הייסע דעבאטע, בעת וועלכער בריאן און דער פרעמיער טארדיע האבען זיך ארויסגעזאגט וועגען דער אויסערן-פאליטיק. בריאן האט פערטיידיגט זיין פאליטיק און נישט געוואלט באין אופן צוגעבען, אז זי, די פאליטיק זיינע, האט באנקראטירט. ממילא הייסט עס, אז ער וועט ווייטער געהען מיט דעם זעלבען פאליטישען וועג, וועלכער האט זיך אנגעהויבען אין לאקארנא און האט געזאלט דערפיהרען צו אזא מין גן-עדן-צושטאנד אין אייראפא, וואס דערמאנט אן יענע פראכטפולע, צויבערהאפטע בילדער, וואו א לייב מיט א לעמעלע פאשען זיך צוזאמען אויף איין לאנקע. בריאן האט אויך זיך דערלויבט אויף א פיינעם זשעסט לגבי דייטשלאנד, צוגעבענדיג, אז קיין שום פערטראג אדער אבמאך קאן נישט דויערען לעולם ועד.

אט אזוי האט מעהר ווייניגער גערעדט בריאן. דער פראנצויזישער פרעמיער, טארדיע, וועלכער איז בסבע א ניכטערענער מענש און האט זיך פיינד „נאריש צו מאכען", האט אין זיין רעדע, וועלכע ער האט געהאלטען תיכף נאך בריאנ'ען, אפען ערקלערט, אז סיי דער ווערסאילער טראקטאט, סיי די בעשטימונגען פון פעלקערבונד-פאקט, פערפליכטען נישט די אליאנטען צו ענטוואפנונג.

אט די דאזיגע אויספאסונג פון טארדיע איז קורציוסן אזוי שטארק נישט געפעלען געווארען, דאס ער האט געהאלטען פאר נויטיג תיכף דערויף צו געבען א תשובה.

עס וואלט געווען פערשטענדליך, ווען קורציוס זאל געווען אין זיין ענטפער זיך בלויז אבשטעלען אויף דער איינציגער פראגע, ווען ער זאל גע'ווען בעגניגען זיך מיט דער טענה: אויב אלע וועלען בלייבען בעוואפענט און דייטשלאנד וועט זיין די איינציגע ענטוואפענטע מלוכה, טא ווי אזוי וועט עס האלטען מיט דער זיכערקייט פון דייטשלאנד. ער האט אבער בעריהרט א רייהע פראגען, וועלכע זענען ווי א פולווער-פאס פאר אייראפא. און האט גערעדט אין א טאן, וועלכען מען האט נאך פון קיין שום אויסערן-מיניסטער אין דעם נאך-מלחמה'דיגען דייטשלאנד נישט געהערט.

רעדענדיג וועגען יאנג-פלאן, האט קורציוס געזאגט, אז דייטשלאנד האט נישט געגעבען קיין שום גאראנציעס פאר זיין דורכפיהרונג. די ווירטשאפטליכע לאגע אין דייטשלאנד און דער גאנצער וועלט איז איצט א גאנץ אנדערע, ווי זי איז געווען בעת דער קאנצעפציע פון דעם יאנג-פלאן.

נאך שארפער האט דער מיניסטער גערעדט וועגען דער רעוויזיע פון די שלום-טראקטאטען: עס איז נישט נאר די איבערצייגונג פון גאנץ דייטשלאנד נאר אויך א אומפערמיידליכער אמת, אז דער ווערסאילער טראקטאט וועט אויף לאנג נישט קאנען בלייבען אלס געזעץ אין אייראפא. די דייטשע קריטיק פון ווערסאילער טראקטאט האט זיך נישט אנגעהויבען ערשט נעכטען. דאס דייטשע פאלק האלט נישט פאר מעגליך איינצוזעהען אויף דעם איצטיגען זאך-פערהאלט, בעזונדערס בנוגע די מזרח גרעניצען.

וואס שייך ווידער דער ענטוואפנונג האט דייטשלאנד דאס רעכט זי צו פאדערען פון די פארטנערס פון ווערסאילער טראקטאט. די עקזיסטענץ פון פעלקער-בונד איז אבהענגיג פון דער דערפילונג אדער נישט דערפילונג פון דער דאזיגער וויכטיגסטער אויפגאבע זיינע.

צי דארף מען נאך מעהר קלארע און דייטשע דבורים?

די דאזיגע רעדע פון דייטשען אויסערן-מיניסטער ... ארויסגערופען א גרויסען שטורם אין פראנקרייך און בעאומרוהיגונג אין אמעריקא. ווי בעוואוסט, האט אמעריקא שטעקען א היבש ביסעל מזומן אין דייטשלאנד. די פראנצויזישע פרעסע ווידער ווייזט אן אויף די פאלגען פון דער בידאיצטיגער פאליטיק לגבי דייטשלאנד. די רעדע פון אויסערן-מיניסטער — שרייבען די צייטונגען — האט אויפגעדעקט דעם אמת'דיגען פרצוף פון היינטיגען דייטשלאנד. אויב פראנקרייך וועט ווייטער געהן מיט דעם וועג פון כסדר'דיגע הנחות פאר דייטשלאנד, קאן זי זעהר שלעכט אבשניידען.

מיר זעהען אלזא, אז מיניסטער קורציוס האט פערקאכט א „מיאוסע קאשע".

„אלע וואונשען פון דער אפאזיציע ווערען ערפילט"

די סיים-מעהרהייט אין דער אפשאצונג פון דער פוילישער פרעסע

די „גאזעטא פאלסקא" איראניזירט איבער דער אפאזיציע. אייגענטליך, שרייבט די צייטונג, ערפילט דאך די סאנאציע אלע וואונשען פון דער אפאזיציע. „ראבאטניק" האט געהאט געפאדערט (נאך דער מאי-איבערקעהרעניש) מ'זאל איבערגעבען צום געריכט וויטאס'ן, קארפאנטי'ן, קארניק'ן. אביסעל שפעט — אבער דער וואונש איז ערפילט געווארען. די אפאזיציע האט פערלאנגט נייע וואהלען — האט זי בעקומען נייע וואהלען. די אפאזיציע פערלאנגט, אז די געזעצגעבערישע אנשטאלטען זאלען האבען די איבערמאכט איבער דער רעגירונג, אויך דער וואונש קען ערפילט ווערען: מ'וועט דעם מארשאלעק פילסודסקי אויסוועהלען אלס מארשאלעק פון סיים און דאן וועלען אלע מיניסטארען יעדען פריהמארגען זיך מעלדען צום מארשאלעק נאך בעפעהלען און יעדען אווענד וועלען זיי איהם אפגעבען א ראפארט וועגען זייער ארבייט. דער סיים וועט אלזא האבען די איבערהאנד איבער דער רעגירונג...

די בלעטער פון דער אפאזיציע האלטען ווייסער אין אויסטייטשען דעם זין פון דער מעהרהייט, וועלכען די סאנאציע האט דערגרייכט סיי אין סיים, סיי אין סענאט. דאס ענדעקישע בלאט „גאזעטא ווארשאווסקא" שרייבט:

„...איהר מעהרהיים אין די געזעצגעבערישע אנשטאלטען האט די רעגירונג צו פערדאנקען נישט דעם וואוקס פון צוטרוי צווישען די בירגער, נאר אויסשליסליך איהרע וואהל-מעטאדען... דער קארעספאנדענט פון „טיימס" האט אנגערופען די וואהלען אין פוילען „א קאריקאטור פון וואהלען". די רעגירונגס פארטיי האט געקאנט האבען ערפאלג בלויז דארט, וואו די פאליטישע און קולטורעלע מדרגה פון דער בעפעלקערונג האט געמאכט, אז זי זאל זיך אונטערווארפען דעם דרוק. די בעפעלקערונג פון מערב-פוילען, וועלכע איז קולטורעל און פאליטיש ערפאהרען, האט בעוויזען אפצוהיטען איהרע רעכט און זיכערן פאר זיך א גענויערען אויסדרוק פון איהר ווילען ביי די וואהלען. דאס פולע בילד פון די נאוועמבער-וואהלען 1930 וועט ערשט געבען דאס העכסטע געריכט; אבער שוין איצט איז פערהאן גענוג מאטעריאל, כדי צו האבען א מיינונג וועגען זייער כאראקטער.

„ראבאטניק" שרייבט, אז א מעהרהייט ביי וואהלען האט פילסודסקי געקאנט האבען שוין אין 1926-טען יאהר נאך דער מאי-איבערקעהרעניש, אבער די מעהרהייט, וועלכע ער האט דעמאלט געקענט קריגען, האט ער נישט געוואלט:

„דעמאלט האט ער געקאנט האבען א מעהרהייט, וואס זאל ארויס פון סטיכאישען ענטוזיאזם פון די ארבייטענדיגע מאסען. אבער דאס וואלט געווען א לינקע מעהרהייט פון א-בייטער און פויערים אפילו אהן דעם אנטייל פון „פיאסט". אזא מעהרהייט האט פילסודסקי נישט בעוואלט, ווייל די דאזיגע מעהרהייר וואלט נישט איינגעזאגען אויף צוזאמענארבייט לויט זיין „אידעאלאגיע". פילסודסקי איז דעריבער וואס גיכער אוועק קיין... ניעסוויעזש און האט אנגעהויבען א קורס פון א פאליטיק, וואס איז בעקרוינט געווארען מיט די לעצטע וואהלען און מיט דער מעהרהייט פון איינסעל אין נייעם פארלאמענט.

„כדי צו בעקומען אזא מעהרהייט, האט מען געמוזט ארבייטען פינפטהאלבען יאהר און אויסארבייטען אזעלכע וואהל-מעטאדען.

„דער רעגירונגס-לאגער האט דעם פולען גרונד זיך צו פרעהען מיט דעם „נצחון". אבער נישט דערפאר, ווייל ס'האט צום ערשטען מאל געזיגט דער פרינציפ פון מעהרהייט, ווייל דער דאזיגער פרינציפ האט געקאנט זיגען שוין אין יאהר 1926 — נאר דערפאר, ווייל ס'האט געזיגט די רעאקציאנערסטע, פאשיסטישע מעהרהייט, וועלכע איז פערקערכענט אין איינסעל".

—==:0:==—

יודישע פאסטולאטען אין רומעניען

רומענישע רעגירונג זאל לויטן מוסטער פון דער פוילישער אינטערווענירן וועגן אימיגראציע קיין א"י

בוקארעשט (יט"א) דער רומענישער פרעמיער-מיניסטער מיראנעסקו האט אויפגענומען אויף א ספעציעלער אודיענץ די פארשטעהער פון יודישען פארלאמענטארישע קלוב סענאטאר ד"ר מאיר עבנער, דעפ. ד"ר טעאדאר פישער, ד"ר מיכאל לאנדוי או דעפ. יוסף פישער. די יודישע פארשטעהער האבען פארגעשטעלט די פאסטולאטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין רומעניען, נאכ'ן פעסטשטעלען, אז די נאציאנאל-צאראניסטישע פארטיי האט, חוץ פערשפרעכונגען, נישט געטון גארנישט קאנקרעטעס פאר דער יודישער בעפעלקערונג, האבען די יודישע פארלאמענטאריער ארויסגערוקט פאלגענדע פאדערונגען: בעשטראפען די אנטיסעמיטישע אגיטאטארען, געבען פולע ענטשעדיגונג די יודען, וואס האבען געליטען פון די אנטיסעמיטישע אונרוהען דעם לעצטען זומער (די ענטשעדיגונג וואס די רעגירונג האט פארגעלעגט, בעטרעפט נישט זאגאר קיין 3 פראצ. פון דעם ווערט פון די געליטענע היזקות), צוטיילען די פערעפענטליכונג פון געזעץ וועגען בעקומען רומענישע בירגערשאפט, ווי אויך א רייהע פאדערונגען, וואס זענען נוגע דעם יודישע שול-וועזען, קולט א. א. די יודישע פארשטעהער האבען דערביי פראטעסטירט געגען דעם, וואס אין מלוכה-בודזשעט איז געקירצט געווארען די רעגירונגס-סובווענץ פאר דער יודישער אמונה.

דער פרעמיער מיראנעסקו האט צוגעזאגט, די בעריהרטע פראגען גענוי צו שטודירען. ער וועט ווידער איינלאדען די יודישע פארלאמענטאריער, ווען ער וועט האבען אנגענומען א בעשלוס.

ביי דער געלעגענהייט האט סענ. ד"ר עבנער אינטערפעלירט דעם פרעמיער, צי וואלט די רומענישע רעגירונג נישט געווען גענויגט, פונקט ווי דאס האט געטון די פוילישע רעגירונג, אונטערנעמען אן אינטערווענץ ביי דער ענגלישער רעגירונג וועגען דער שליסונג פון דער יודישער אימיגראציע קיין א"י, היות די רומענישע יודען האבען א נישט קלענערען אינטערעס, ווי די פוילישע, אז די אימיגראציע קיין א"י זאל זיין א פרייע. פרעמיער מיראנעסקו האט ערקלערט, אז ער איז גרייט צו מאכען אזא אינטערווענץ און געבעטען פארשטעלען זיך וועגען דער פראגע א מעמאריאל.

גזירות אויף יודען און כינעזער אין מעקסיקא

מעקסיקאנער פרעזידענט געגען אנטי-יודישע געזעץ

מעקסיקא (יט"א) די אנטיסעמיטישע „הונדערט-פראצענטיגע" מעקסיקאנער גרייטען זיך איצט מיט נייע גזירות אויף יודען.

„די נאציאנאלע ליגע" פאדערט, אז די רעגירונג זאל פיהרען א קאמף „געגען דאס אריינדרינגען פון כינעזער און יודען". די „נאציאנאלע ליגע" וועט פאדערען, אז מען זאל אויפהערען ארויסגעבען האנדעלס-קאנצעסיעס אי גאנצען לאנד אזיאטען און יודען. זיי וועלען אויך פאדערן, אז די רעגירונג זאל פערבאטען מעקסיקאנער פרויען חתונה צו האבען מיט יודען אדער כינעזער.

לויט אן ערקלערונג, וואס דאס מעקסיקאנישע אינערן-מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען, וועט אויך ווייטער פראקטיצירט ווערען דאס געזעץ, אז אומגעווינשטע אויסלענדער זאלען ארויסגעשיקט ווערען פון לאנד. דאס אינערן-מיניסטעריום האט די דאזיגע ערקלערונג ארויסגעגעבען אלס ענטפער אויף א פעטיציע פון די מעקסיקאנישע האנדעלס-קאמערן אז מען זאל אזעלכע אויסלענדער דעפארטירען נאכדעם, ווי זיי האבען אפגעצאהלט זייערע חובות. די האנדעלס-קאמערן האבען אנגעוויזען, אז די מעקסיקאנישע קאנסטיטוציע זעהט פאר, דאס אן אומגעווינשטער אויסלענדער זאל גלייך ארויסגעשיקט ווערען פון לאנד. לויט דער ערקלערונג פון אינערן מיניסטעריום וועט דאס געזעץ אויף ווייטער פראקטיצירט ווערען, נישט רעכענענדיג זיך מיט פריוואטע אינטערעסען.

דער מעקסיקאנישער פרעזידענט איז דורכאויס געגען די נייע גזירות געגען די יודען און כינעזער, וואס זענען פארגעשלאגען געווארען דורך דער „נאציאנאלער ליגע". עס איז דעריבער נישט וואהרשיינליך, אז דער מעקסיקאנער קאנגרעס זאל אננעמען די פארגעשלאגענע אנטי-יודישע געזעצען.

שוואכע קענטענישען אין יודישער געשיכטע

ווייזען ארוים יודישע קינדער אין אמעריקא

ניו-יארק (יט"א) די תשובות, וואס זענען דערהאלטען געווארען פון א סך יודישע שול-קינדער בעת אנ'עקזאמען, וואס איז געמאכט געווארען היינטיגעס יאהר צווישען 7000 קינדער אין די פאלקס- און מיטעל-שולען האט בעוויזען, אז ס'רוב יודישע קינדער אין אמעריקא האט א קנאפע קענטניש אין יודישער געשיכטע און בכלל אין יודישע פראבלעמען. די ענטפערס פון די קינדער, וואס זענען געזאמעלט געווארען דורך ד"ר יוליוס מאלער און ראבינער יעקב פאלאק פון ניו-יארק, ווערען איצט ארויסגעגעבען אין בוך-פארם.

צווישען די ענטפערס פון די קינדער, וואס בעווייזען זייער שוואכען וויסען פון יודישע פראבלעמען זענען פאלגענדע: „אנטיסעמיטיזם אין דער מאדערנער צייט איז פערוּרזאכט געווארען דורך דעם פערזוך, צו ברענגען צוזאמען די קריסטען מיט די יודען". „די ציוניסטישע בעוועגונג האט פערורזאכט, אז א סך יודען זאלען קומען קיין אמעריקא". „די ארטאדאקסישע שוהל בענוצט זיך נישט מיט מוזיק, כדי נישט צו שטערען די דאווענער אין זייערע תפילות". „די יודען האבען בעקומען די עשרות הדברות אין ירושלים". „די יודען זענען ארויסגעטריבען געווארען פון רוים אין יאהר 586 פאר קריסטוס געבורט".

די דאזיגע און ענליכע ענטפערס זענען געגעבען געווארען פון יודישע שול-קינדער בעת אנ'עקזאמען וועגען „יודישער געשיכטע". אין אלגעמיין האבען די יונגלעך געגעבען בעסערע ענטפערס ווי די מיידלעך, כאטש א גרעסערע צאהל מיידלעך האבען זיך בעטייליגט אין דעם עקזאמען.

צווישען די ענטפערס, וואס די יודישע קינדער האבען געגעבען, זענען אויך געווען די פאלגענדע: פאלעסטינע איז א לאנד פון בלינדע און געליימטע. ד"ר חיים ווייצמאן איז אנגערופען געווארען אלס דער פיהרער פון רעפארם-יודענטום און אויך אלס דער פיהרער פון די ראדיקאלען. בלויז 11 פראצענט פון די קינדער האבען געוואוסט, אז ער איז דער פיהרער פון די ציוניסטען.

דער זאץ „יוסף ה. הערץ איז דער הויפט... פון ענגלאנד" איז אויסגעפיהלט געווארען מיט די ווערטער „פאליציי" (ר. ה. אז הרב הכולל הערץ איז דער הויפט פון דער פאליציי אין ענגלאנד). אנדערע האבען אויסגעפיהלט דעם זאץ מיט דעם ווארט „ציוניסט" (ר. ה. אנשטאט דער הויפט-רב פון ענגלאנד איז ער בעצייכענט געווארען אלס דער הויפט-ציוניסט פון ענגלאנד).

נצחון פון היטלעריסטען

אויפ'ן עלטסטען אוניווערסיטעט אין דייטשלאנד

בערלין (יט"א) אין דעם עלטסטען דייטשען אוניווערזיטעט אין מינכען האבען די היטלעריסטען ווידער אבגעהאלטען א וואהל-נצחון. בעת די וואהלען צום קאמיטעט פון סטודענטען-פערבאנד האבען די נאציאנאל-סאציאליסטען בעקומען צוויי מאל מעהר מאנדאטען, ווי זיי האבען געהאט בעת די פאר-א-יאהריגע וואהלען. פון 11,180 שטימען האבען זיי בעקומען 3800, ווערענדיג אזוי ארום די שטארקסטע פראקציע אין אוניווערזיטעט.

329 יודישע אימיגראנטען

אנגעקומען קיין קאנאדע אין אקטאבער

מאנטרעאל (יט"א) דער יודישער אימיגראנטען-הילף-פעראיין אין קאנאדע טיילט מיט, אז אין משך פון חודש אקטאבער זענען קיין קאנאדע אריינגעקומען 329 יודישע אימיגראנטען.

פון פינף יודישע אימיגראנטען, וואס זענען ביים אריינקומען פערהאלטען געווארען, זענען דריי שפעטער בעפרייט געווארען, איינער איז אנטלאפען און איין מיידעל איז געשטארבען אין שפיטאל.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

לעצטער צירקולאר וועגן פאטענטען

וואָס עס איז נוגע פאַטענטען פאַר דעם יאָהר 1930 האָט דער צירקולאַר פון דעם פינאַנץ־מי־ניסטער פון דעם 28־טען אָקטאָבער 1930 פאַר־אָרדנט פאָלגענדעס:

1) די בקשות וועגן צורעכענען אַ אונטער־נעהמונג צו אַ נידריגען פאַטענט ווי זי געהערט, מוזען אָפּגעסטעמפּעלט ווערען אויף 3 זלאָטעס און איינגעטראָגען ווערען שפּעטעסטענס ביז צום 15. דעצעמבער 1930 אין די שטייער־אַמטען.

2) ווי בעקאַנט געהערען רעסטאָראַציעס צו דער צווייטער קאַטעגאָריע. אויב אָבער אַ רעסטאָ־ראַציע, קאַפע־הויז, צוקערניע, מילך־האַלע, ביר־האַלע א. אז. וו. בעשעפטיגט נישט מעהר ווי צעהן פּערזאָנען אַריינרעכענדיג אין איהם דעם אייגענטימער מיט זיין משפחה און עס ווערט דאָרט פערקויפט צום טרינקען אינלענדיש ביר ביז צוויי אין אַ האַלב פּראָצענט אַלקאָהאָל, אינלענדישער מעהד און אינלענדישער־אָויבסט־וויין קאָן די דאָ־זיגע אונטערנעהמונג האָבען דריטע קאַטעגאָריע.

3) געשעפטען, וועלכע פיהרען אויך אויסער דעם האַנדעלס - טראַפיקען אין דעם זעלבען לאָ־קאַל, זענען נישט מחויב אויסצוקויפען בעזונדע־רע פאַטענטען פאַר די טראַפיקען.

4) אייגענטימער פון אָטאָבוסען פאַר העכ־סטענס צוואַנציג פערזאָנען אין איין אויטאָבוס און אייגענטימער פון העכסטענס דריי אויטאָס אין וועל־כע עס קאָן אין יעדען בעזונדער אַריין 6 פערזאָן, זענען מחויב אויסצוקויפען דריטע קאַטעגאָריע, אַ אייגענטימער פון איין אויטאָ אויף 6 פערזאָן — 4־טע קאַטעגאָריע.

5) די אייגענטימער פון די הורט־לאַגערען קאָנען אויסקויפען דריטע קאַטעגאָריע נאָר דאַ־מאָלס, אויב זיי האָבען העכסטענס צוויי מאַגאַזי־נען אויף דעם ביר. די מאַגאַזינען מוזען זיין פער־בונדען איינער מיט דעם צווייטען און אויב אין דעם דאָזיגען געשעפט זענען העכסטענס בעשעפטיגט 2 פערזאָנען, גלייכגילטיג צי איז דאָס דער אייגענ־טימער, צי אַ געדונגענע קראַפט.

אין די אויבענדערמאָהנטע פאַלען האָט דאָס מיניסטעריום אַפילו נישט פאָראָרדענט דאָס אַריינ־טראַגען פון ספּעציעלע בקשות, אָבער מיר ראַטען יאָ אַריינצוטראַגען בקשות.

6) לוקסוס געשעפטען, אויב זיי פיהרען נאָר אינלענדישע סחורות, זייער אומזאַץ אין יאָהר 1929 איז געווען העכסטענס דרייסיג טויזענד זלאָטעס און פון הויפט־לוקסוס סחורה פערמאָגען זיי העכ־סטענס 5 פּראָצענט פון די אַנדערע סחורות קאָנען האַנדלען לויט דער דריטער קאַטעגאָריע.

7) ביכער־ און שרייב־מאַטעריאַלען האַנד־לונגען, אויב זייער אומזאַץ איז געווען בלויז דריי־סיג טויזענד זלאָטעס אין יאָהר 1929 און עס אַר־ביטען בלויז צוויי פערזאָנען, שוי זאַריינגערעכענט דעם אייגענטימער קאָנען אויסקויפען אַ פאַטענט פון דער דריטער קאַטעגאָריע.

8) אַפּטייקען, דראָגעריעס, אויב זייער אומ־זאַץ איז געווען העכסטענס אין יאָהר 1929 — דרייסיג טויזענד זלאָטעס און זיי פערקויפען בלויז אינלענדישע סחורות און אויסלענדישע נאָר אַזעל־כע, וואָס ווערען דאָ נישט אויסגעאַרבייט קאָנען אויך אויסקויפען פאַטענטען פון דריטער קאַטעגאָריע

9) אייגענטימער פון קליינע געשעפטען און סטראַגאַניאַזשעס קאָנען אין נאָר זעלטענע פאַלען ווען דאָס אויסקויפען מצד זיי אַ פאַטענט איז באמת אומשטאַנד זייער עקזיסטענץ קצו רוהאיניריען בכלל בעפרייט ווערען פון אויסקויפען אַ פאַטענט, אין הסכם אָבער מיט דעם צירקולאַר פון דעם פינאַנץ־מיניסטעריום פון דעם 22־טען יוני 1927 אָקולניק גר. 200 קאָן דאָס בעפרייען פון אויסקויפען דעם פאַטענט פאָרקומען נאָר אין זעלטענע אויסנאַהם־פאַלען און מצד דער שטייער מאַכט מוז אַזאַ פאַל זעהר גענוי בעגרינדעט ווערען.

אַזוי ווייט איבער הנחות איבער פאַטענטען פראַגען, דערביי מוזען מיר אָבער בעמערקען, אַז די בקשות פון אַריינטראַגען אַ געשעפט אין אַ קלענערער האַנדעלס־קאַטעגאָריע מוז מען זיך בכלל בערופען אויף דעם אַרטיקעל 94 פון דעם שטייער געזעץ פון אומזאַץ־שטייער פון 15־טען יולי 1925 און די בקשות פון אַריינטראַגען פון דריטער און פערטער קאַטעגאָריע, אָדער בכלל בעפרייען פון אַ פאַטענט ערלעדיגען די איזבאַ סקאַרבאָוועס ענטגילטיג און דערפאַרטאָמענט האָט נישט קיין שום רעקורס רעכט געגען זייערע דעציזיעס.

ענטדעקט מאכינאציעס אין שחט־הויז

(א) די פרעסע־אַגענץ „אַ" טיילט מיט וועגען פאָלגענדער סענסאַציאָנעלער ענטדעקונג אין היגען שחט־הויז:

צווישען די הורט־קצבים אין שחט הויז מיט די קליינע פלעגען אָפט פאָרקומען קאָנפליקטען, פאַר שחטן אַנ׳אָקס אָדער אַ בהמה נעמט מען 21 זל. פון דעם פלעגען 5 זלאָטעס אָפּגערעכענט ווערען אויף „אַסעקוראַציע" און פון די 16 זל. בעקומט אַ דריטעל דער מאַגיסטראַט און די רעשט די פער־וואַלטונג פון שחט הויז, פון די 5 זל. דאַרפען אויס־געצאָהלט ווערען אַסעקוראַציע־פּרעמיעס אין פאַל ווען דאָס פלייש ווערט דיסקוואַליפיצירט, די פינף־זלאָטי־שטיק דערהאַלט דער קאַסירער פון דער ערשטער האַלע אַ געוויסער יצחק פינעס. לעצטענס האָבען אַ רייהע קלענערע קצבים געהאַט מיט פינע־סען סכסוכים, ווייל ער האָט זיי נישט געוואָלט אויסצאָהלען די אַסעקוראַציע־פּרעמיעס פאַר קאַליע געוואָרענעם פלייש. זיי האָבען זיך געווענדעט צו דער פערוואַלטונג פון שחט־הויז און ווען דער ענין איז דאָך נישט ערלעדיגט געוואָרען האָבען זיי דעם ענין איבערגעגעבען דער פּראָקוראַטור, וועלכע האָט פעראָרדענט אַנ׳אויספאָרשונג און דאַן זענען ענט־דעקט געוואָרען אינטערעסאַנטע מאַכינאַציעס; אַזוי צ. ב. פלעגען די „קליינע" קצבים וואָס שעכטען איין — צוויי בהמות אַ וואָך בעקומען רעכנונגען אויף אומזאַץ־שטייער פאַר עטליכע הונדערט, דאַ־געגען די גרויסע — פאַר אַ פּאָר צעהנדליג שטיק. אַ געוויסער קאַרפ וויגדאָר פון כאַיני (ושגאָוווסקאַ 128) האָט בעקומען אַנ׳אויפאָדערונג צו בעצאָהלען אומזאַץ־שטייער פאַר 915 בהמות און 54 קעלבלעך, וואָס ער האָט געשאָכטען אין שטעטישען שחט־הויז, קאַרפ שלאַכטעט פאַר זיין יאַטקע אין כאַיני, איז ער אַנ׳איבערראַשטער אוועק אין שטעטישען שחט־הויז נעמען אַנ׳אויסצוג פאַר׳ן שטייער־אַמט. פאַר דער גאַנצער צייט האָט ער אין שטעטישען שחט־הויז געשאָכטען איין בהמה דאָרט האָט מען איהם אַרויסגעגעבען אַ בעשייניגונג אַז ער האָט געשאָכ־טען פאַר דער צייט — 1360 שטיק. אין שטייערך־אַמט האָט מען קאַרפען ערקלערט אַז די אינפאָרמאַצ־יעס פון שחט־הויז זענען פאַר זיי מאַסגעבענד, קאַרפּ האָט זיך דאַן געווענדעט צו דער פּראָקוראַטור. די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט אַז די הורט־טאָוועניקעס פלעגען כדי אויסמיידען צו צאָהלען די שטייערען בעשרייבען די געשאָכטענע בהמות אויף פערשידענע נעמען אָפט פיקטיווע און אויפ׳ן סמך פון די דאָזיגע אינפאָרמאַציעס האָט דער שטייערן אַמט בעשטייערט ביז טויזענד מאַן, וואָס עקזיס־טירען בכלל נישט, אָדער וואָס זענען גאָט די נשמה שולדיג.

די אויספאָרשונג ווערט ווייטער געפיהרט בפרט האָט זיך די אויספאָרשונגס מאַכט פּראַינ־טערעסירט מיט דער פּערזאָן פון איצעק פינעס, וועלכער איז, נישט זייענדיג קיין קצב, אַ דאַנק זיינע בעמיהונגען, בעשטימט געוואָרען אַלס זאַכ־פערשטענדיגער אין 12. פינאַנץ־אַמט וואָס האָט אַממייסטען צו טון מיט די קצבים־הורטאָווניקעס.

פאטער בעגעהט זעלבסטמארד
אויפ׳ן קבר פון דער זעלבסטמערדערין־טאכטער

(2) אויף נאַרוטאָוויטש גאַס האָט געוואוינט דער סוחר מיכאַל ל. נעכטען איז ער צוליב דעם יאָהרצייט פון זיין טאָכטער אַרויסגעפאָהרען אויפ׳ן בית־עולם. דאָרט האָט ער זיך געווענדעט צו איי־נעם פון די בית־עולם־אַנגעשטעלטע, אַז ער זאָל איך אָרדנונג ברענגען דעם קבר פון זיין טאָכטער און שפּעטער מאַכען אַנ׳„אל מלא רחמים".

ווען דער אַנגעשטעלטער איז אין אַ פערטעל שעה אַרום צוגעקומען צום קבר פון ל.׳ס טאָכטער האָט ער דערזעהען ל.׳ן ליגען אויסגעצויגען אויפ׳ן קבר. ער האָט געמיינט אַז ל. וויינט און האָט אים נישט געוואָלט שטערען. ווען ער איז אָבער צוגע־קומען נאָך אַמאָל אין אַ פּאָר מינוט אַרום, האָט ער בעמערקט, אַז ל.׳ס ליפען זענען פערברענט און אַז ס׳הערט זיך אַ גערוך פון עסיג־עסענץ. ער האָט געמאַכט אַ טומעל און האָט צום זעלבסטמערדער אַרויסגערופען די פאָגאָטאָוויע דערוויייל האָט מען איהם געפּרובט ראַטעווען מיט היימישע מיטלען. די אַנגעקומענע פאָגאָטאָוויע האָט איהם אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

ווי די אָרומיגע האָבען דערצעהלט איז דאַ פאַרגעקומען אַ שרעקליכע טראַגעדיע. ל. האָט גע־האַט אַ טאָכטער, וועלכע האָט שטודירט אין אויס־לאַנד און האָט בעקומען דעם טיטעל דאָקטאָר כעמי׳ע אין אויסלאַנד האָט זי זיך בעקענט מיט אַ יונגנמאַן און זיך אין איהם פערליבט. די עלטערן האָבען נישט מסכים געווען אויף דעם שידוך און פון פערצווייפלונג איז זי בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, אַרויסוואַרפענדיג זיך פון 3 שטאָק. זייט דאַן יעדעס יאָהר פלעגט דער פאָטער פאָהרען אויפ׳ן קבר פון דער געליבטער טאָכטער און נעכטען צום 5. יאָהר־צייט איז ער אַליין בעגאַנגען זעלבסטמאָרד. אין אָוונט איז ל. געשטאָרבען.

טראגישער זעלבסטמארד פון א יוד. קאנפעקציאנער אין בזשעזין

נעכטען איז גאַנץ בזשעזין אויפגערודערט געוואָרען דורך אַ זעלבסטמאָרד, וועלכען ס׳האָט אויסגעפיהרט דער בעקאַנטער אין בזשעזין מיטאינ־האַבער פון גרעסטען קאָנפעקציאָנערען־געשעפט חיים וואַלאַך.

מיט אַ 6—7 יאָהר צוריק האָט וואַלאַך גע־שלאָסען שותפות מיט׳ן גרעסטען קאָנפעקציאָנער אין בזשעזין מאָריצי פראַנקענשטיין און זייט דאַן האָבען זיי דאָס געשעפט געפיהרט בשותפות. נעכ־טען אינדערפריה איז חיים וואַלאַך געקומען אין געשעפט אויף שענקעוויטש גאַס און האָט דאָרט געטראָפען דעם אַנגעשטעלטען מענדעל קאַלסקי. אונטער אַנ׳אויסרייד, אַז ער דאַרף האָבען אַ זאַק אויף צו פּאַקען האָט וואַלאַך קאַלסקין אַרויסגע־שיקט פון געשעפט און איז דאָרט געבליבען אַליין. ווען קאַלסקי איז אין אַ קורצער צייט ארום בעקומען האָט ער דאָס געשעפט געטראָפען געשלאָסען. אַ פערוואונדערטער האָט ער זיך געלאָזט זוכען אימיצען פון די באַלעבאַטים, ווער ס׳האָט די שליס־לען, און ווען מ׳האָט ביי קיינעם די שליסלען נישט געפינען, איז ער שוין געוואָרען אומרוהיג און מ׳־האָט אויפגעריסען די טיר פון געשעפט. מ׳האָט זיך באַלד געלאָזט זוכען אין פאַרטער און אויפ׳ן שטאָק און מ׳האָט טאַקע געפונען וואַלאַכן אין אַ ווינקעל הענגען אויף אַ לעדערנעם פאַסעק. מ׳האָט איהם באַלד אַראָפּגענומען אָבער ער איז שוין געווען טויט. וואַלאַך האָט איבערגעלאָזט אַ פרוי מיט 2 קינדער. ווי ס׳גיט איבער זאָל די סבה פון טויט זיין דאָס וואָס ס׳האָט געהאַלטען ביים אויפלעזען די שותפות.

דער זעלבסטמאָרד פונ׳ם אַנגעזעהענעם סוחר האָט אין שטעטעל געמאַכט זעהר אַ שווערען רושם.

א פילמען־אפעריסט פאר׳ן געריכט
א יאהר טורמע און צו פערלירען אלע רעכט. — איהם ערוואַרטען נאך א צעהנדליג פראצעסען

(2) אין נאָוועמבער האָט דאָס לייה־ביוראָ פון קינעמאַטאָגראַפישע בילדער „פּראָגרעס" אין וואַרשאַ אויסגעבאָרגט דורך איהר לאָדזער פערטרעטער אַ געוויסען יאַן שטעפּאַנסקען 4 פילמען. 2 פילמען האָט שטעפּאַנסקי צוריקגעגעבען דעם לאָדזער פערטרעטער גרינבוים און 2 האָט ער פערהאַלטען ביי זיך, ערקלערענדיג אַז ער האָט זיי נויטיג פאַר זיין קינאָ אין דאָמביע. דערווייל האָט שטעפּאַנסקי ביי גרינבוימען אויסגעבאָרגט יענעמס אַ פּריוואַטען פילם. שטעפּאַנסקי האָט אַלץ אָפּגעצויגען מיט׳ן אָפּגעבען די פילמען, איינמאָל ווען גרינבוים איז גע־קומען צו איהם אַהיים, האָט ער זיך דערוואוסט, אַז שטעפּאַנסקי איז אוועקגעפאָהרען און מ׳ווייסט נישט וואוהין, מ׳האָט דאַן וועגען דעם געמאַלדען דער פּאָליציי, אין דערוועלבער צייט האָט די פּאָליציי בעקומען אויך אַנ׳אָנמעלדונג, אַז אַ געוויסער שטש־פּאַנסקי האָט דורך אַנאָנאָס אין אַ צייטונג אויסגע־זוכט אַ שותף פאַר אַ קינאָ אין דאָמביע און האָט ביי בייגנאַזיאַק דערהאַלטען אַ קאַנטאַ אויפ׳ן שותפות 500 זל. שפּעטער האָט די פּאָליציי בעקומען אַ רייהע אָנקלאַגעס פון פילם־ביוראָס, אַז אַ געוויסער שטשעפּאַנסקי פון לאָדז האָט ביי זיי געבאָרגט פיל־מען, פון אַנדערע האָט ער גענומען געלד אויף שותפות.

געגען שטשעפּאַנסקין איז פערפיהרט געוואָרען אַ פּראָצעס, וועלכער איז נעכטען פאָרגעקומען אין היגען קרייז־געריכט. שטשעפּאַנסקי, וועלכען די פּאָ־ליציי האָט נאָך לאַנגע אַרומזוכענישען אַרעסטירט אויף אַ מאַסקען־באַל אין פילהאַרמאָניע, האָט זיך אויפ׳ן פּראָצעס מודה געווען. דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף 1 יאָהר טורמע און צו פער־לירען די רעכט.

דערווייל איז עס דער ערשטער אורטייל, שטש־פּאַנסקי וועט נאָך האָבען אַ צעהנדליג פּראָצעסען.

—:—

דאנערשטאג
27
ז
כסלו תרצ"א

נאוועמבער

זון־אויפגאַנג 7.07

זון־אונטערגאַנג 3.37

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע
אויף דרינגענדע רעגירונגס־שטיצע

דער מאַגיסטראַט איז מודיע, אַז מיטוואָך דעם 26 נאָוועמבער, האָט זיך אָנגעהויבען די רעגיסטראַ־ציע אויף רעגירונגס־שטיצע פאַר אַרבייטסלאָזע, פאַר׳ן חודש אָקטאָבער 1930, פאַר די אַרבייטס־לאָזע, וועלכע האָבען זיך רעגיסטרירט אין אונ־טערשטיצונגס אַמט פאַר אַרבייטסלאָזע אין משך פון 12 ביז׳ן 19 נאָוועמבער ה. י.

פריילייגיגע אין פּריוואַטע אָהן קינדער, האָבען נישט קיין רעכט אויף דער דאָזיגער שטיצע.

אַרבייטסלאָזע, און וועמענס פאַמיליע עס אַר־בייט אפילו נאָר איינער, אָדער בעקומט וועלכע עס איז שטיצע — האָט אויך נישט קיין רעכט אויף דער דרינגענדער שטיצע.

די רעגיסטראַציע וועט פאָרקומען אין לאָקאַל פון אינטערשטיצונגס־אַמט פאַר אַרבייטסלאָזע אויף דער גאַס פון 21 קאָניאָווער שיסער־פּולק 32 פון 9 ביז 2 בייטאָג, לויט פאָלגענדער סדר:

דאָנערשטאָג 27 נאָוועמבער KLŁMNO
פרייטאָג 28 נאָוועמבער – PRS
שבת 29 נאָוועמבער – TUWZŻ

היינט—2 זיצונגען פון שטאט־ראט

(מ) היינט וועלען פאָרקומען 2 זיצונגען פון שטאָט־ראָט. אויף די זיצונגען וועלען בעטראַכט ווערען אַ רייהע פראַגען צוז. אַנד. דאַרף בעשלאָסען ווערען צו נעהמען אַ הלואה אין באַנק גאָספּאָר־דאַרסטווא קראַיאָווגא, ס׳דאַרף פעסטגעשטעלט ווע־רען די הויך פונ׳ם קאָמונאַלען צושלאַג צום מלוכה שטייער פון הייזער די גרעסטע אויפמערקזאַמקייט רופט אַרויס דער פאָרשלאַג פון פּרעזידיום וועגען בעשטימען נייע וואַהלען צום שטאָט־ראָט.

וויכטיג פאר געוועזענע מילי־טערישע פריוויליגע

(—) דער לייטער פון לאָדזער ד. א. ק. גענע־ראַל מאַלאַכאָווסקי האָט אַרויסגעגעבען אַ בעקאַנט־מאַכונג, לויט וועלכער געוועזענע פריוויליגע און פּוילישע פאָרמאַציעס פון די יאָהרען 1914—18 און פון פּוילישען מיליטער פון די יאָהרען 1918—21 קענען זיך בעמיהען וועגען בעקומען די שטופּע פון אַ רעזערוו־פּאָדפּאָדזשניק. ביטעס וועגען דעם ווע־רען אָנגענומען אין די ענטשפּרעכענדע פּ. ק. או. ביז׳ן 31. יאַנואַר 1931 י.

ביטעס, וואָס וועלען אָנגעגעבען ווערען נישט דורכ׳ן פּ. ק. או. וועלען נישט בעטראַכט ווערען.

יוד. אַרטיסטען־פאַריין אין פּוילען

דירעקטאָריאַט

פון די פאַראיינס־טעאַטער

בעטעלם. דיר. פאַר לאָדז: שטאָק־פעדער. לייטער: א. בעוטאַן

לאָדז. יוד. קאַמער־טעאַטער

בעלעטער אין ווייסען זאַל

„מאָנטיפעל זאַכאָדניאַ 43

אררט"

קונסטל. לייטער:

משה בראָדערזאָן.

היינט, דאָנערשטאָג 1 פאָרשטעלונג

אָנהויב 9.15 אין אָוונט

פון 80 גראָשען אָן.

אויפן הימל איר׳ד

אין 2 טיילען, 14 בילדער.

נומערן: 1) קלויזניקעס, 2) דאָס ליד פון די מחר ער׳י 3) אויפ׳ן דאָרף, 4) שלום־בית, 5) גנאַ־שמענדריק, 6) אויפ׳ן „דעפּעטאָק", 7) אויפ׳ן חעג קיין בית־לחם, 8) נאָך האַלבע נאַכט, 9) „לאַ מערדאַקעס", 10) ביים סאַמאָוואַר, 11) מאַנאַלאָג, 12) הערבסט־טאַנגאָ, 13) יגדישע רעפּעראַיק, 14) אויפ׳ן הימעל אַ יריד.

אַנסאַמבל לויט׳ן א. ב. פּ ר ו י ע ן: זיסעל־גירל, מ. דאָלסקאַ, לאַלאַ זילבערמאַן, שיינע מרים, מאַשע פּעטערמאַן, אַלאַ שליפּקאָוויטש. מענער שמואליק גאָלדשטיין, שמעון דזשיגאַן, מאָטעל קאַן יעקב ריינגלאַס, ישראל שומאַכער, י. שיפער.

דעקאָראַציעס: מ. בראָדזאָן, ל. נאָרעלטאַן, שוט גאַן, מוזיק: ה. רובין, א. בײַנעלמאַן און פאָלקס־מאָטיוון! רעקאָראַציעס און קאָסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אירענע פּרושיצקאַ. מוזיק־לייטער—ה. רובין, רעזשי—דזשיגאַן, שומאַכער. בינע־אינספּעקטאָר—מ. קאַן, ליכט־עפעקטען—יערוא.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון 11 — 2 בייטאָג און פון 5 אָוו. שבת און יום־טובים אַ גאַנצען טאָג

קראַנקען-קאַסע טאָר נישט נעהמען 2 פּראָצענט

פאַר פערלעגענע שטייערן

(ב) ווי בעקאַנט נעמט די קראַנקען־קאַסע 2 פּראָצענט צינזען פאַר פערלעגענע חובות, אַ גאַנצע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס זענען געגען דעם אַרויסגעטראָטען, אָבער אָהן ערפאָלג ביז איין פירמע האָט דערלאָזט צו אַ פּראָצעס. די פאָריגע וואָך איז דער פּראָצעס פאָרגעקומען און דער פּסק איז געפאַלען, אַז די קראַנקען־קאַסע טאָר נישט נעמען אַזאַ הויכען פּראָצענט פאַר צינזען. איצט קלייבען זיך אַ גאַנצע רייה פירמעס צו פערפיהרען פּראָצעסען כדי אויסצומיידען צו צאָהלען אומגעזעצליכע „שטראַפען“.

געזעלשאַפט פון די פּאַרצעלען-אייגענטימער איז „סאָקאָלניקי“

(2) ווי בעקאַנט איז הינטער לאָדז פּאַרצעלירט געוואָרען אַ גרעסער גוט „סאָקאָלניק“ און די פּאַרצעלען האָבען אויסגעקויפט לאָדזער. נעכטען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די פּאַרצעלען־אייגענטימער און ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען צו שאַפען אַ געזעלשאַפט און פאַרצונעמען שריט אויף צו שאַפען אַ באַנק, וועלכע זאָל ערטיילען הלוואות אויף אויסצובויען ווילעס, גערטנער א. א. וו.

הנהלה-עקזאַמען פאַר פריזיער

(2) אין לאָקאַל פון פריזיער-צעך אויף פּיעטרקאָווער 85 איז פאָרגעקומען דער ערשטער הנהלה-עקזאַמען פאַר די פריזיער, וואָס האָבען נאָך נישט דעם טיטעל מייסטער.

די עקזאַמענאַציאָנס קאָמיסיע איז בעשטאַנען פון די ה״ה קראָלעק, ה. בראַון און שוואַרק. פון די 30 פערזאָן וואָס האָבען זיך געמאָלדען צום עקזאַמען האָבען 28 דעם עקזאַמען אויסגעהאַלטען, די אַנדערע 2 וועלען זיך נאָך אַמאָל עקזאַמעניר׳ען אין דריי חדשים אַרום.

נאָכ׳ן עקזאַמען איז פאָרגעקומען אַ פייערליכער באַנקעט, וועלכען ס׳האָט אָנגעפיהרט דער עהרען-פּרעזעס פון פריזיער-צעך ה׳ קראַקויער.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), שטעקעל (לימאַנאָווסקי 37), גלובאָווסקי (נאַרוטאָוויטש 4), האַמבורג, (גלובנאַ 50), פּאַוולאָווסקי (פּיעטרקאָווער 307), פּיאַטראָווסקי (פּאָמאָרסקאַ 91)

אַרעסטירט אַ געזוכטען מערדער

(ב) דעם 22. אָקטאָבער איז אין זיין וואוינונג דערשאָסען געוואָרען יוזעף וויאַנזאָווסקי (נאָוואַ 18). די פּאָליציי האָט דאַן פעסטגעשטעלט, אַז דער מערדער איז געווען אַ געוויסער יוזעף קורעק פון דאָבראָוו, מ׳האָט איהם אָבער נישט געקענט כאַפּען. נעכטען ביינאַכט האָבען אַגענטען פון דער אויספאָרשונגס-פּאָליציי בעמערקט אַ פערדעכטיגע פערזאָן אין בריגען מיט אַ וואַליזקע אין האַנד. ווען מ׳האָט איהם געוואָלט פערהאַלטען, האָט ער זיך געוואָלט פערטיידיג׳ן מיט אַ רעוואָלווער, מ׳האָט איהם אָבער ענטוואָפענט און אָפּגעפיהרט אין אויספאָרשונגס-אַמט. דאָרט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז עס איז דער געזוכטער קורעק. ער האָט זיך מודה געווען אין ערמאָרדען וויאַנזאָווסקי׳ן. מ׳האָט איהם אָפּגעשיקט אין דער טורמע אויף קאָפּערניק-גאַס.

Dr. Z. Rakowski

ספּ. פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה

9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.

שפּרעכשטונדען פון 11—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע נאַרוטשאָ 17 פון 10—11 און פון 2—5.

מעמאָריאַל צום מאַגיסטראַט

וועגען זיכערקייט פון די איינוואוינער פון פּאָלעסיע

(2) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער לעצטער שוידערליכער קאַטאַסטראָפע וואָס איז געשעהען ביי פּאָלעסיע און וואָס האָט געקאָסט דאָס לעבען פון 2 מענשען איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון די לאָקאַטאָרען אויף פּאָלעסיע. ס׳איז בעשלאָסען געוואָרען אויסצואַרבייטען אַ מעמאָריאַל און איבערשיקען איהם צו דער באַהן מאַכט און צום מאַגיסטראַט. אינ׳ם מעמאָריאַל ווערט פערלאַנגט אַז דער באַהן־טאָר זאָל שטאַרקער בעלויכטען ווערען, אַז דער באַהן־טאָר זאָל אָפּגעגרעניצט ווערען אַזוי אַז אין דער צייט פון מאַנעווּרירען אָדער ווען ס׳געהען אַדורך צוגען זאָלען פערבייגעהער נישט קענען צוקומען צום דורכגאַנג־וועג א. א. וו.

—=][:O:][=—

אַז מען בעצאָהלט צו שפּעט ווערט מען פער׳משפּט

(ב) מאיר ווישליצקי אַנ׳עקספּעדיטאָר, האָט פון טעאָדאָר זאַקס בעקומען אַ פּעקעל סחורה מיט אַ נאַכנאַהמע פון 611 זל. די נאַכנאַהמע האָט ער געזאָלט בעצאָהלען אין פערלויף פון 3 וואָכען. ס׳זענען אוועק די דריי וואָכען און ווען ווישליצקי האָט די נאַכנאַהמע נישט בעצאָהלט און די סחורה נישט צוריקגעגעבען, האָט זאַקס דעם ענין איבערגעגעבען דער פּראָקוראַטור.

נעכטען איז דער פּראָצעס פאָרגעקומען אין היגען קרייז־געריכט, אויפ׳ן פּראָצעס האָט זיך אַרויס געשטעלט, אַז ווישליצקי האָט שוין בעצאָהלט, אָבער ערשט נאָכדעם ווי דער פּראָצעס געגען איהם איז שוין געווען אין גאַנג.

ווישליצקי איז פערמשפּט געוואָרען אויף 2 חדשים טורמע.

—=000=—

קאַסירער פון „ספּאָלעם“ פערמשפּט

פאַר פערשווענדען 6000 זל. אויף 3 חדשים תפיסה

(2) אין קרייז געריכט איז געמשפּט געוואָרען דער קאַסיר פון קאָאָפּעראַטיוו „ספּאָלעם“ אין פּאַביאַניץ וועלכער האָט פערשווענדעט 6,151 זל. ביים איבערגעבען די קאַסע ווען ער איז אוועק אין אורלויב איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אַז אין קאַסע פעהלט 6,151 זל. בזשאַנאָווסקי האָט זיך פערפליכטעט דעם בעטראַג צו בעצאָהלען און האָט אויף איהם אויסגעשטעלט וועקסלען. אַ טייל וועקסלען זענען געצאָהלט געוואָרען אַ טייל — אויף 2271 זל. האָט ער דערלאָזט צום פּראָטעסט. דער ענין איז איבערגעגאַנגען צום פּראָקוראַטור וועלכע האָט געגען בזשאַנאָווסקין פערפיהרט אַ פּראָצעס, בזשאַנאָווסקי האָט זיך פערטיידיגט, אַז די מאַנקע איז ענטשטאַנען צוליבען שלעכטען בוכהאַלטעריע פיהרען און אַז ער האָט פיהלענדיג זיך פעראַנטוואָרטליך געוואָלט די מאַנקע בעצאָהלען, זיינע מיטלען האָבען איהם דערצו נישט ערלויבט. דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף 3 חדשים תפיסה. די ציוויל־קלאַגע געגען איהם איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַצאַווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע, אַפּאַראַטען, ווי: פּלאַטפוסעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע

מאַנסום

ביי דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור“

54 ראָקיטשינער 54

עמפּפעהלט אייגענע סחורות, זאָווי פון אַנדערע ערשטקלאַסיגע פאַבריקען צו געוויינליכע פאַבריקס-פּרייזען

רעשטלעך, סעקונדא, בראַקען, באַרכאַנען, פּלאַנעלקעס און אַנדערע ווידזעווער סחורות

דאַמען-וועש	שטרימף fil d'ecosse, זייד	זעמטל. גאַלאַנטעריע-וואַרען
מענער-וועש	שקאַרפּעטען	מענער-אָנציגער
וואָלענע דאַמען-סחורות	הענדשקעס	מענער-פּאַלטאָס
וואָלענע מענער-סחורות	שיך	קאָלאָניאַל-וואַרען
זיידען-וואַרען גרויס אויסוו.	באָטען און קאַלאָשען	דערנעהרונגס-וואַרען

מיר בעטען די ג׳ קונדשאַפט צו בעזוכען אונזער ניי-ערעפענטען, דעם רייך-פערזעהענעם מאַנסום

דאס קויפען פערפליכטעט נישט

54 ראָקיטשינער 54

צופאַהר מיט די טראַמווייען 10 און 16

צינזען פאַר אַ פאַרמלחמה׳דיגען חוב

די פירמע „אַלאַכט רוסאַ און קאָמפּ.“ האָט אין אַפּריל 1929 י. אָנגעקלאָגט די פירמע „ה. זילבערבלאַט און זיהן“ אויף 16,402 זל. וואָס ס׳איז איהר געקומען פאַר אַ פאַרמלחמה׳דיגען חוב פון 38,442 רובעל. די פירמע זילבערבלאַט האָט צוגעשטעלט אַנ׳אויסצוג לויט וועלכען דער חוב פון זפאַר׳ן קריג פיגורירט אויף 22,469 רובעל, אַגב איז די פירמע זילבערבלאַט געווען באַנקראָט און האָט אָפּגעמאַכט מיט די קרעדיטאָרען אַז זי וועט זיי בעצאָהלען איהרע חובות אין 10 יאָהר אָהן צינזען און האָט פאָרגעשלאָגען אויך דעם חוב צו בעצאָהלען אויף די זעלבע בעדינגונגען.

אַנ׳עקספּערט, וואָס איז בעשטימט געוואָרען דורכ׳ן געריכט האָט פעסטגעשטעלט, אַז די פירמע אַלאַרט האָט נישט ריכטיג בערעכענט די צינזען און אַז דער חוב בעטרעפט 7,769 זל. דאָס געריכט האָט דעריבער צוגעמשפּט די דאָזיגע סומע פאַר די ביז־איצט נישט בעצאָהלטע ראַטעס, דאַרף די פירמע זילבערבלאַט צאָהלען צינזען.

ד״ר. פּיעקאַרסקי בעפרייט פון זיין אמט

אויף דער נעכטיגער פערוואַלטונגס-זיצונג פון דער לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער איז ענטגילטיג בעפרייט געוואָרען פון זיין אמט דער דירעקטאָר פּיעקאַרסקי.

פּאָול באַראַטאָוו אין יודישען טעאַטער

פאַר׳ן יודישען טעאַטער-עולם גרייט זיך אַ גרויסער יום טוב, פרייטאַג הויבען זיך אָן די גאַסטשפּילען פון דעם גאַט-געבענשטען קינסטלער ד״ר פּאָול באַראַטאָוו. ס׳איז איבריג נאָך פיל צו רעדען וועגען דער מאָס מיט וועלכער מען קען מעסטען די גרויסע קונסט פון פּאָול באַראַטאָוו. באַראַטאָוו הויבט אָן מיט סטרינדבערג׳ס דראַמע „דער פאָטער“, וועלכע איז געשפּילט געוואָרען דורך באַראַטאָוו׳ן אין טעאַטער „נאָוואָשטשי“ אין ווארשא 46 מאָל און צוגעצויגען צעהנדליגער טויזענדער טעאַטער-בעזוכער, אַ חוץ די בעקאַנטע אַקטיאָרען פון „פילהאַרמאָניע“ איז די טרופּע נאָך דערגענצט געוואָרען מיט די בעקאַנטע שוישפּילערינס: מיטגליד פון „וויקט“ און „נגינס“ דינה האַלפּערן און די מיטגלידערין פון זיגמונט טורקאָוו טרופּע און פון דער טרופּע פון לידיאַ פּאָטאָצקאַ מרים ראָזען.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

דאָנערשטאָג, ד. 27 נאָוועמבער

11.58 צייט-סיגנאַל, 12.05 גראַמאָפאָן-פּליטען, 12.35 שול-קאָנצערט פון ווארשאווער פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער, 14.00 טאָג פּראָגראַם, קינאָ- און טעאַטער - רעפּערטואַר, 14.30 פּאַרוואָס קינדער האָבען נישט קיין אַפּעטיט, 15.35 קאָמוניקאַט פון ל.א.פּ.פּ., 15.50 רעגירונגס פאָרלעזונג, 16.15 גראַמאָפאָן-פּליטען, 17.15 פאָרלעזונג, 17.45 קאַמעראַל-קאָנצערט. 18.45 פערשידענעס, 19.10 ספּאָרט-קאָמוניקאַט, קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער. פּראָגראַם אויף מאָרגען 19.25 גראַמאָפאָן-פּליטען, 19.35 ראַדיאָ-זשורנאַל, 19.55 גראַמאָפאָן-פּליטען, 20.00 פעליעטאָן, 20.30 לייכטע מוזיק, 21.30 אוירעציע פון ווילנאָ, 22.15 קאָנצערט אויף אַ וויאָלאָנטשעל פ׳ן מיכאַלאָוויטש. 22.35 קאָמוניקאַטען, טאַנץ-מוזיק.

די ברודער קאַמפּען אין יאָהר 1905 אין לאָדז

(4

צום 25־יאָהרצייט פון יענע בלוטיגע טעג

אין פערלויף פון אַ שעה זענען אָנגעקומען נאָך עטליכע פאָרשטעהער פון פאַבריקען, מעלדענדיג וועגען צוזאַמענשטויסען.

אַנטאָני איז די גאַנצע צייט געזעסען שטיל מיט אַ פאָרגעפיהל, אַז דער ענין וועט זיך שלעכט ענדיגען.

ווען ס׳זענען זיך שוין צוזאַמענגעקומען אַ צוויי צעהנדליג מענשען האָט אַבעל געעפענט די פערזאַמלונג.

איידער מיר וועלען צוטרעטען צו בעהאַנדלען די פראַגען פון דער טאָג־אָרדנונג האָט אַבעל אָנגעהויבען, וועלען מיר צוערשט מוזען בעשליסען דעם ענין פון חבר אַנטאָני, וועלכער האָט אַזוי לייכטזיניג דעקאָנספּירירט אונזער פּאַרטיי־לאָקאַל, אַהערפיהרענדיג דאָ איינעם פון די בעקאַנטע נאַראָדאָוועצעס מכלומרשט זיין ברודער.

— ער איז דאָ אַהערגעקומען צופעליג, האָט אַנטאָני אַ געשריי געטון.

— איהר האָט נישט קיין נאַרט, איהר וועט ענטפערען אויף פראַגען.

אַנטעק האָט זיך אַוועקגעזעצט. ער האָט שוין אָנגעהויבען מורא צו בעקומען.

— צי דאָס איז געווען אַ צופאַל אָדער נישט, וועט בעשליסען דאָס פּאַרטיי־געריכט, האָט געשריגען דער פּאַרטיי־פונקציאָנאַר אַבעל.

איינער פון די אָנוועזענדע, אַ וועבער פון זילבערשטיינס פאַבריק האָט זיך אויפגעשטעלט, אָנגענומען אָטעם און ערקלערט:

— חברים, דער חבר אַנטעק איז איינער פון די איבערגעגעבענסטע אונזערע מענשען און איך קען נישט אַפילו דערלאָזען דעם געדאַנק, אַז ער האָט געהאַט אַ שלעכטען ווילען בנוגע אונז. עס קען זיין אַז דאָ איז פאָרגעקומען אַ מיספערשטענדניש. דעריבער לעג איך פאָר אַז ס׳זאָל אויסגעוועהלט ווערען אַ קאָמיסיע, וועלכע זאָל דעם גאַנצען ענין בענוי אויספאָרשען.

דער פאָרשלאַג פון אַנטעקס פערטיידיגער האָט בעקומען אַ מעהרהייט, ס׳זענען גלייך אויסגעוועהלט געוואָרען דריי פערזאָן, וועלכע האָבען נאָך דעם איינגענעם טאָג נאָך דער פערזאַמלונג געדאַרפט אָפּהאַלטען אַ בעראַטונג.

אַבעל אַלס פאָרזיצענדער פון דער „דזשעלניצע“ און מיטגליד פון קרייז־קאָמיסיע האָט זיך אין דער דאָזיגער פראַגע איבערגעלאָזען וועטאָ־רעכט.

איידער די דיסקוסיע וועגען דער דאָזיגער פראַגע איז נאָך פערענדיגט געוואָרען, איז אין שטוב אַריינגעפאַלען איינער פון די פּאַרטיי־מיטגלידער וועלכער איז געשטאַנען אויף דער וואַך.

— אימיצער האָט אונז פעראַטען, פּאָליציי קומט אַהער!

אַלע זענען אַריינגעלאָפען אין צווייטען צימער פון וואַנען אַלע האָבען זיך אָנגעהויבען אַראָפּצולאָזען דורכ׳ן פענסטער. דורך אַ ספּעציעלער לייטער וואָס איז געשטאַנען אָנגעגרייט אויף יעדען פאַל. דער אויסגאַנג פון דעם דאָזיגען פענסטער האָט געפיהרט אין אַ גאָרטען אַריין פון דאַנען זענען די ענטלויפענדע אדורכגעגאַנגען דורך אַ קליין טירעל. און דאַן איבער אַ פּלויט אַרויסגעקומען אויף אַ צווייטער גאַס. פאַר׳ן ענטלויפען איז די אַריינגאַנגס־טיר פערבאַריקאַדירט געוואָרען מיט וואָס מ׳האָט נאָר געקאָנט.

ווי ס׳האָט זיך אַרויסגעשטעלט איז טאַקע די פּאָליציי אָנגעקומען אין עסדעקישען קלוב, צוליב דעם, וואָס אויף דער פאָדערונג פון דער פּאָליציי האָט קיינער נישט געענטפערט, האָט פּאָליציי אויפגעבראָכען די טיר. עטליכע שפּיצלעס זענען גלייך צוגעלאָפען צום פענסטער און האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט דורך דער לייטער, אָבער קיינער איז שוין אין גאָרטען נישט געווען.

2.

די פיינדשאַפט און האַס האָט אַלעמען בעהערשט. אין די פאַבריקען זענען פאָרגעקומען פאַרמעלע געשלעגען, וועגען יעדען אָרט ביי דער מאַשין אָדער וואַרשטאַט. וועלכע פּאָליטישע גרופּע ס׳איז געווען שטאַרקער האָט אַוועקגענומען די אַרבייט ביי די שוואַכערע געגנער און זיי בעזייטיגט פון די פאַבריקען, ביי די מאַשינען זענען געבליבען אָדער בלויז נאַראָדאָוועצעס אָדער בלויז סאָציאַליסטען. דאָס איז געווען אין די קליינע פאַבריקען, אַנדערש האָט די לאַגע אויסגעזעהען אין די פאַבריקען וואו ס׳האָבען געאַרבייט צו עטליכע טויזענד מענשען. ווען דאָרט איז געקומען צו אַזעלכע קאַמפען, און איין גרופּע האָט אַרויסגעשטויסען די צווייטע, האָט מען די גאַנצע פאַבריק געמוזט שליסען. צוליב דעם איז אין די פאַבריקען פון גייער, פּאָזנאַנסקי, שייבלער, גראָמאַן, היינצעל און קוניצער און אַנדערע געווען פערהעלטנישמעסיג רוהיג.

3

אָבער קיינער איז נישט געווען זיכער מיט׳ן לעבען. פון די פאַבריקען איז מען אַהיימגעגאַנגען גרופּענווייז, די פרויען זענען געגאַנגען אַרומגערינגעלט מיט מענער, וועלכע זענען געווען בעוואָפענט מיט שטעקענס, אייזענס און רעוואָלווערן. אַזוי האָט מען זיך איינדערפריה אין בעזונדערע „דזשעלניצעס“ געזאַמעלט גאַנצע גרופּעס, וועלכע זענען געגאַנגען צוזאַמען צו דער אַרבייט: נאַראָדאָוועצעס בעזונדער און סאָציאַליסטען בעזונדער. פון ביידע צדדים זענען איבער די גאַסען אַרומגעגאַנגען „באָיובקעס“ וואָס זענען געווען ספּעציעל בעשטימט פאַר די פּאַרטיי־קאַמפען, מערדערייען זענען געוואָרען אַ טאָג־טעגליכע ערשיינונג.

(המשך קומט)

אין דער גרויסער וועלט

א דאקטאר זאגט צו, אז ער וועט מאכען א רעגען

ניו־יאָרק האָט לעצטענס געהאַט אַ געוואַלדיגע סענסאַציע. אַ דאָקטאָר, וואָס הייסט סייקס, האָט געלאָזט וויסען דער שטאָט, אַז ער וועט 4.30 אַ זייגער „מאַכען אַ רעגען".

געקומען זענען טויזענדטער מענשען אויפ׳ן בעשטימטען פלאַץ, וואָס איז געווען אין בעלמאָנט פאַרק. עס זענען אויך אָנגעלאָפען אָהין אַ שיעור צייטונגס־מענשען און פאָטאָגראַפען און אַלע זענען געווען טשיקאַווע צו זעהן ווי אַזוי דער דאָקטאָר וועט „מעלקען" די וואָלקענס.

גראָד איז דער הימעל געווען פערוואָלקענט. שוואַרצע כמאַרעס האָבען אַרומגעשפּאַצירט נידעריג, ווי זיי וואָלטען אַליין אויך וועלען זעהן דאָס גרויסע וואונדער. אָבער אַזוי ווי דער דאָקטאָר, דער רעגענמאַכער, איז נישט געקומען זענען זיך די מענשען מיט די וואָלקענס צוגאַנגען ענטטוישטע.

א צויג האט געבוירען צוויי קעצעלעך

עס איז אַ טשיקאַווע זאַך, אַפילו אַן־אומגלויבליכע זאַך, אָבער פאָרט אַ פאַקט — אַ „זי", אַ הונט אָדער צויג האָט געבוירען צוויי קעצעלעך.

פאַסירט האָט עס אין יאקאהאמא. די הינטישע מאַמע הייסט „ניוואו" און איהר אייגענטימער איז אַ רעסטאָראַטאָר, וואָס וואוינט אין יודזשיא־מאַשי 207, אזא גאַס אין יאקאהאמא.

צוערשט האָט „ניוואו" געבוירען, אַ קעצעלע געפלעקט אין ברוין און ווייס. דאַן איז געקומען דאָס צווייטע געפלעקט אין דריי קאָלירען.

די נייע־געבוירענע זענען קעצעלעך מיט אַלע פּיטשעווקעס, האָבען נישט קיין ברעקעל עהנליכקייט צו אַ הינטעל. דער רעסטאָראַטאָר, זיין פאַמיליע און שכנים האָבען אין אָנפאַנג נישט געוואָלט גלויבען זייערע אייגענע אויגען, וואו איז דאָס געהערט געוואָרען, אַז אַ צויג זאָל געבוירען קעצעלעך? אָבער זיי האָבען זיך באַלד איבערגעצייגט, אַז דאָס איז פאָרט אַזוי.

און זי, די הינטישע מאַמע אַליין, איז נישט פיל איבערראַשט געוואָרען, וואָס זי האָט געבראַכט אויף דער וועלט בעשעפענישען, וואָס האָבען נישט קיין עהנליכקייט צו איהר אַליין, און זי האַדעוועט זיי אַזוי, ווי ייעדע פון איהר מין האָדעוועט איהרע נאָרמאַלע קינדער.

עס איז אַ טשיקאַווע פאַסירונג, אָבער די טשעקאַוועקייט ווערט אַ קאַפּעלע אָפּגעשוואַכט צוליב דעם, וואָס כאָטש „ניוואו" האָט קיין ברעקעל עהנליכקייט צו אַ קאַץ, האָט זי אָבער מאַנכע אייגענשאַפטען פון אַ קאַץ. היינט האָבען אַ טבע נאָכצוּיאָגען זיך נאָך קעץ, „ניוואו" האָט אָבער דאָס קיינמאָל נישט געטון. זי האָט זיך שטענדיג געיאַגט נאָך מייז און שטשורעס. די צויג מיידט אויך, אויס דאָס רוב קאָמפּאַניע און האָט בעסער ליב צוריקגעצויגענקייט אין אַן־איינזאַם ווינקעל.

דאָך איז ד. יזאָך אַ מאָדנע נאַטור־רעטעניש. זאָאָלאָגען ווייסען נישט פון גאָר אַזאַ פאַל, אַז קעצעלעך, ריכטיגע קעצעלעך, זאָלען געבוירען ווערען פון אַ צויג. און מען קען נישט הערקלערען ווי אַרום דאָס איז געקומען.

דערשיסט איהר שוועסטער, וואס וויל נישט אויפהערען וויינען

אין לאָס אַנדזשעלעס האָט רוטה ווימער דערשאָסען אויף טויט איהר שוועסטער מייבעל אַגנעס סטיל, דערפאַר, וואָס די לעצטע האָט נישט געמאָלט אויפהערען וויינען.

סטיל, אַ מוטער פון דריי קינדער, האָט זיך פאר א צייט אויפגעהאַלטען אין אַן־אַנשטאַלט פאר גייסטיג קראַנקע. זי איז דאָרט געהיילט געוואָרען און מען האָט איהר בעפרייט. האָט זי אויסגעפינען, אַז איהרע דריי קינדער האָט איהר מאַן צוגענומען און וואו זיי זענען ווייסט זי נישט, איז זי געקומען צו איהר שוועסטער אויסרעדען איהר האַרץ און האָט זיך פונאַנדער געוויינט.

„אויב דו הערסט נישט אויף צו וויינען" — האָט זיך ווימער געבייזערט — „וועל איך דיך דער׳הרג׳ענען".

„איך בין צופרידען" — האָט סטיל זיך אָפּגערופען — דער׳הרג׳ענע מיך, אַז איך האָב נישט מיינע קינדער וויל איך נישט לעבען".

און די פרוי האָט ווייטער געוויינט, נאָכמעהר הערצליך.

ווימער איז דאַן אַריין אין אַן־אַנדער צימער און איז בעקומען צוריק מיט אַ רעוואָלווער אין האַנד.

„נו" — האָט זי געפרעגט — „דו וועסט נאָך אַלץ שטאַרבען"?

די וויינענדע פרוי האָט אויפגעהויבען איהרע הענד און האָט אַ געשריי געטון. די שוועסטער האָט דאַן אָפּגעפייערט דריי קוילען און סטיל איז געשטאָרבען אויפ׳ן וועג צום שפּיטאָל.

די שוועסטער־מערדערין האָט זיך באַכדעם אַליין איבערגעגעבען צו דער פּאָליציי און דערצעהלט ווי די זאַך האָט פאַסירט.

גראבען קברים געלערנט אין הארווארד

גראָבען קברים איז אַ קענטעניש, וואָס ווערט געלערנט אין האַרוואַרדער אוניווערזיטעט.

גראָבען אַ קבר איז אָפטמאָל נישט אַזאַ פּראָסטע און האַמעטענע אַרבייט פאַר אַ פּשוט׳ען האָרעפּאַשנעם מענשען, נאָר מען דאַרף עס לערנען, מען דאַרף עס שטודירען און פּראַקטיצירען. אַ קלאַס פאַר דער דאָזיגער לעהרע איז איצט איינגעפיהרט געוואָרען אין דעם האַרוואַרדער אוניווערזיטעט.

דער שטודיום בעשטעהט אין קענען אויסגראָבען אַלטע פערצייטיגע קברים פון טויזענדטער יאָהרען צוריק. ווען פאָרשער געפינען אַ קבר פון אַ פּרעהיסטאָרישען מענשען, מוז מען איהם אויפגראָבע ןמיט אויסערגעוועהנליכער פאָרזיכטיגקייט, מען מוז זעהר געהיט זיין נישט צו בעריהרען מיט אַ גראָב־אייזען אָדער אַנדערע געצייג דעם קערפּער אָדער אַנדערע זאַכען, וואָס געפינען זיך אין קבר, כדי מען זאָל עס נישט פערדאַרבען, אַלץ מוז אַרויסגענומען ווערען גאַנץ כדי מען זאָל עס קענען שטודירען, אויספאָרשען פּינקטליך אַלץ, וואָס האָט אַ שייכות צום פערשטאָרבענעם מיט הונדערטער אָדער טויזענדטער דורות צוריק.

און דאָס דאַרף מען קענען, דערצו דאַרף מען זיין געלערענט, ווייל דער מינדסטער פערזעהען, דער קלענסטער טעות, קאָן קאַליע מאַכען אינגאַנצען

זענען דאָרטען אין קעלער פערמאַכט קברים, טיפע קברים, אין וועלכע מען בעגראָבט און מען פערשיט מענשען־ביינער, גאַנצע און צובראָכענע. צווישען ז ״ מאַנכע פערשטיינערטע און מאַנכע כמעט צופוילטע, די לעצטע זענען נאָכגעמאַכטע, ווייל מען וויל נישט רוּיניקירען מיט אמת׳ע אַזעלכע וואָס געפינען זיך אין מוזעאום, לערנט מען די סטודענטען, ווי אַזוי אויסצוגראָבען זיי און נאָכהער צוזאַמענשטעלען גליד ביי גליד.

אמעריקאנער הויז־פרוי איז טיכטיגע פון אלע

די אַמעריקאַנער הויז־פרוי איז די טיכטיגסטע פון אלע אַנדערע פרויען און זי טוט אָפּ איהר אַרבייט אין ווייניגער צייט ווי די פרויען פון אַלע אַנדערע לענדער. אַזוי פערזיכערט מרס. מאַרגאַרעט מענטאָן, עקזעקוטיוו פון האָום מייקינג סענטער; און איהר בעהויפּטונג בויט זי אויף געוויסע בעריכטען און סטאַטיסטיקעס.

צו איהר בעריכט לייגט זי צו עטליכע עצות וועגען דעם ווי אַזוי מען זאָל זיין טיכטיגער

זי זאָגט אַז די אַמעריקאַנער הויז־פרוי טוט אָפּ איהר אַרבייט אין 20 ביז 47 פּראָצענט ווייניגער צייט, ווי די הויז־באַלעבאָסטע פון אַנדערע לענדער. די גאַנצע הויז־אַרבייט טוט זי אויך אין 9 שעה אַ טאָג אָדער אין 63 שעה אַ וואָך, אין דער צייט, ווען די הויז־פרוי פון פראַנקרייך טוט איהר אַרבייט אין 92 ביז 115 שעה אַ וואָך; די פרוי פון איטאַליען פון 86 ביז 100 שעה אַ וואָך; אין פוילען פו 80ן ביז 90 שעה אַ וואָך; אין רומעניע — 102 שעה. אין טשעכאָסלאָוואַקיי פון 105 ביז 118 שעה, און אין שפּאַניע פון 75 ביז 108 שעה אין וואָך.

געפּעס זאָל מען וואַשען נאָר איין מאָל אַ טאָג, און נישט דריי מאָל, וואָס צו קאָכען און וועלכע שפּייז צוגרייטען — וועגען דעם זאָל מען טראַכטען אין פאָראויס פאַר איינע אָדער עטליכע וואָכען. אויס אַרבייטען אַ פּראָגראַם פון אַרבייט און צייט, און זעהען נישט אוועקצוגעבען מעהר צייט אויף דער אַרבייט, ווי עס איז אָנגעצייכענט אין פּראָגראַם.

יודען אין אונגארישען „העלדען־ארדען"

גרויסע יודען־דעבאטע אין אונגארישען פארלאמענט

בודאַפּעשט (יט״א) אין אונגאַרישען פּאַרלאַמענט איז ווידער פאָרגעקומען א גרויסע יודען־דעבאַטע, וואָס האָט פערנומען כמעט די גאַנצע זיצונג. עס איז בעהאַנדעלט געוואָרען די אינטערפּעלאַציע פון יודישען דעפּוטאַט ד״ר פּאַול סאַנדאָר בנוגע דער לעצטער רעדע פון ראַסען־שיצלערישען מיניסטער געמבעס, וואָס איז געווען טיף בעליידיגענד פאַר׳ן אונגאַרישען יודענטום, דער אַנטיסעמיטישער מיניסטער איז שאַרף אַרויסגעטרעטען געגען אָננעמען פערדינסטפולע יודישע מיליטערלייט אין אונגאַרישען „העלדען־אָרדען". אויף דער אינטערפּעלאציע פון דעפּ. סאַנדאָר האָט געענטפערט דער פּרעמיער־מיניסטער גראַף בעטלען מיט אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט דעזאַוואוּאירט דעם מיניסטער געמבען. איך האָב זיך שוין נישט איינמאָל אַרויסגעזאָגט — האָט ערקלערט דער פּרעמיער בעטלען — אַז אין „העלדען־אָרדען" דאַרפען אָנגענומען ווערען אויך בירגער פון יודישען גלויבען. דער אָרדען בעזיצט אָבער אַן־אייגענע אויטאָנאָמיע און ערקלערט, אַז ביים אָננעמען נייע מיטגלידער ווערט גענומען אין אַכט זייער פערהאַלטען זיך בעת דער מלחמה און בעת דער רעוואָלוציע. דער „העלדען־אָרדען" האָט קאָנסטאַטירט, אַז יודען האָבען זיך אין אַ שטאַרקערער מאָס אַנגאַזשירט אין דער רעוואָלוציע, ווי די איבריגע בירגער פון לאַנד. דאָס איז אַן־אַלגעמיין אַנערקענטער פאַקט. אין דעם פאַל קען נישט די רעגירונג בעגרענעצען די אויטאָנאָמישע רעכט פון דעם אָרדען. איך בעדויער אָבער שטאַרק די ערקלערונג פון מיניסטער געמבעס, ווייל זי איז געווען בעליידיגענד פאַר׳ן פּאַטריאָטישען טייל פון אונגאַרישען יודענטום פאַר זיין ערקלערונג איז מיניסטער געמבען נאָר פּערזענליך פעראַנטוואָרטליך.

די ערקלערונג פון פּרעמיער־מיניסטער האָט דעם דעפּ. סאַנדאָר נישט בעפרידיגט, ווייל פעראורטיילענדיג די רעדע פון מיניסטער געמבען, דריקט ער איהם צו פון דער אַנדערער זייט צו זיין ברוסט.

אי ןדער אָפּשטימונג האָט דער פּאַרלאַמענט גענומען צו קענטניש די ערקלערונג פון פּרעמיער־מיניסטער בעטלען.

יודיש טעאַטער „פילהאַרמאָניע" נאַרוטאָוויטש 20

גאַסטשפּילען פון בעריהמטען אַרטיסט פון סטאַניסלאַווסקי׳ס קונסט־טעאַטער אין מאָסקווע, פּיסקאַטאָר־טעאַטער אין בערלין, מאָריס שוואַרק׳ס יודיש קונסט־טעאַטער אין ניו־יאָרק

פּאָול באַראַטאָוו

פרייטאָג, דעם 28־טען נאָוועמבער, 9 אין אָווענד פּרעמיערע!

דער פּאַטער

דראַמע אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג. הויפּט־ראָל „ריטמייסטער אַדאָלף" — פּאָול באַראַטאָוו.

שבת, דעם 29. נאָוועמבער, 9 אָווענד פּרעמיערע!

הינקעמאַן

טראַגעדיע אין 4 אַקטען פון ערנסט טאָללער. הויפּט־ראָל „הינקעמאַן" — פּאָול באַראַטאָוו.

שבת, דעם 29. נאָוועמבער, 4 בייטאָג צו ביליגע פרייזען פון 80 גראָשען אָן

דער פּאַטער

דראַמע אין 3 אַקטען פון א. סטרינדבערג. הויפּט־ראָל „ריטמייסטער אַדאָלף" — פּאָול באַראַטאָוו.

עס נעהמען אנטייל פרויען: מ. ראָזען, ד. האַלפּערן, ש פּלאָום, י. פּלאָום, ס. פּאָזנאַנסקאַ. מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראַקאָרזש, י. גרינהויז, מ. גורוויטש, י. ווייגבערג, מ. מאַקסימאָוו, מ. מאַקסימאָוו, מ. פּאָזנאַנסקי, א. קורץ, ה. פּלוים.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון „פילהאַרמאָניע".

DZIŚ W RADJO

Godz. 20.30

„Randka Jesienna"

א מעשה מיט פיר ברידער

(אינדישע לעגענדע)

פון לאַפקאַדיאָ האָרן.

אַמאָל, אַמאָל, מיט אַ סך יאָהרען צוריק, זענען געווען פיר ברידער, וואָס האָבען אָפּגעשטאַמט פון די בראַמינער; אַלע פיר זענען געווען יונגע בחורים׳לעך, און זיי האָבען זיך זייער און זייער ליב געהאַט. האָבען זיי אין אַ טאָג בעשלאָסען, זיך אַוועקצולאָזען ערגיץ אין אַ ווייטער, צי אין אַ נאָהענטער מדינה, וואו זיי האָבען געדענקט צו געוואונען גליק און אַ נאָמען פאַר זיך.

פריהער, איידער זיי האָבען דאָס בעשלוס אָנגענומען, האָבען אויסגעלערנט אַלע שבע־חכמות, אין דער טיף און אין דער ברייט. זיי האָבען בעהאַט אַ בענויע ידיעה אין כישוף, אין שטערענזעהריי, אין אַלכעמיע און אין אַלע געהיימע וויסענשאַפטען, וואָס נאָר יחידי־סגולה ווייסען איהר. בלויז איין און איינציגער ברודער, דער פערטער פון זיי, האָט גאָרנישט געלערענט; דערפאַר אָבער, האָט ער געהאַט זיין אייגענעם פערשטאַנד אין שכל, מיט וועלכע גאָט האָט איהם געלייטזעליגט.

זיי האָבען זיך אַוועקגעלאָזט אין וועג אַריין און אָפּגעהענדיג שוין אַ היבשען מהלך, האָט איינער פון די ברידער זיך אָפּגעשטעלט און צו די איבעריגע אַזוי געזאָגט:

— מיר האָבען זיך געמיהט און געלערענט צוזאַמען, איינער האָט אונזער ברודער דעם עם־הארץ, בעגיסען פון דעם זעלבען גליק, וואָס מיר. אַ חוץ דעם בין איך זיכער, אַז ער וועט קיינמאָל נושא חן זיין אין די אויגען פון די מלכים און דורך איהם וועלען מיר ליידען בזיונות און אומכבוד, איך בין דעריבער דערפאַר, אַז ער זאָל זיך צושיידען מיט אונז און אַליין זיך אומקעהרען אַ היים.

דאָס וועט קיינמאָל נישט געשעהען! — האָט אויסגערופען דער עלטסטער פון זיי — ער איז אונזער ברודער און ער האָט דעריבער אַ גלייכען חלק אין אונזער גליק. מיר אין דרייען וועלען שוין זאָרגען פאַר דעם, אַז אויך ער זאָל זיין גליקליך און מיר זאָלען נישט ליידען פון דעם.

און אַזוי איז עס פערבליבען. זיי האָבען זיך ווייטער געלאָזט אין וועג אַריין און דורכגעהענדיג אַ גרויסען און געדיכטען וואַלד, האָבען זיי דערזעהן אין מיטען וועג, דעם טויטען און נאַקעטען קערפּער פון אַ לייב. ער איז שוין געווען איינגעבלאַצען אַ פערצעהרטער און בלויז די ביינער זיינע, זענען פערבליבען. אַזעלכע ווייסע נאָר אַזוי ווי מילעך. און אַזעלכע האַרטע, נאָר אַזוי ווי שטיין. דאָס איז דערפאַר, וואָס די זון האָט זיי בעטרוקענט און זיי געלייטערט.

אַלע האָבען זיך אַוועקגעשטעלט און איהם בעטראַכט און דער איינער פון זיי, וואָס האָט מלשין בעווען אויף זיין ברודער דעם עם־הארץ, האָט אַזוי געזאָגט:

— איצטער איז די צייט, אַז מיר זאָלען בעווייזען אונזער ברודער די מאַכט פון אונזער וויסען; מיט אונזער חכמה וועלען מיר בעלעבען די עצמות יבישות און און ער וועט זעהען מיט זיינע אויגען דעם תחית־המתים פון אַ לייב.

און אַזוי איז עס געווען. דער ברודער האָט אַרויסגעשעפּטשעט אַ כישוף־שפּרוך און אַלע פערטרוקענטע ביינער האָבען זיך געראייניגט און זיך צוזאַמענגעשלאָסען אין איין גאַנצען קערפּער.

— איצט — האָט אויסגערופען אַ צווייטער — וועל איך מיט מיין כישוף־שפּרוך בעדעקען דעם נאַקעטען גוף זיינעם מיט פלייש און מיט אַ פעל אויף איהם; ער וועט בעקומען אַ נייעם איינגעווייד און אין זיינע אָדערען וועט אָנהויבען פליסען לעבעדיגע און קאָכיגע בלוט.

ער האָט אַרויסגעזאָגט זיין כישוף־שפּרוך און אַזוי איז עס געווען.

דער דריטער ברודער האָט זיך מסכנא געווען אין די פרשטע צוויי און ער האָט געזאָגט:

— איצט וועל איך אייך אַריינברענגען אַ רוח־חיים אין דעם דאָזיגען לייב; ער וועט אָנהויבען ברומען און דורשטען נאָך בלוט. און ווי ער האָט געוואָלט אַרויסזאָגען זיין כישוף־שפּרוך, איז צוגעשפּרונגען צו איהם דער ברודער, דער עם הארץ און מיט דער האַנד איהם פערשטעלט דאָס מויל.

— האַלט אָפּ, ברודער מיינער! — האָט ער אַרויסגערופען אַ פערציטערטער — מאַך איהם נישט לעבעדיג, וואָרום ער וועט אונז פערצוקען!

זיין שרעק האָט זיי געמאַכט צום לאַכען און זיי האָבען גענומען חוזק׳ען פון איהם:

— געה דיר אַהיים בעסער, געה! נישט גלנוג, וואָס דו ביסט אַן׳עם הארץ, ביסטו נאָך אַ פחדן דערצו!

אַז ער האָט געזעהען, אַז ער קען מיט זיי גאָרנישט מאַכען, און אַז זיי שטעלען זייער לעבען אין סכנה, האָט ער נישט געטראַכט קיין סך און איז אַרויף אויף אַ הויכען בוים און זיך בעהאַלטען צווישען די צווייגען.

דער דריטער ברודער האָט זיך געטון זיינס; ער האָט אַרויסגעשעפּטשעט זיין כישוף־שפּרוך און דער לייב האָט זיך אַ כריסעל געטון.

באַלד האָט זיך געעפענט ביי איהם זיינע גרויסע גלע אויגען. נאָכדעם האָט ער זיך אויסגעצויגען, זיך צוריק אויסגעגלייכט און מיט איין שפּרונג זיך געוואָרפען אויף די דריי ברידער און זיי צוריסען...

דער פערטער ברודער איז געלעגען אויפ׳ן בוים און פון זיין בעהעלטעניש צוגעקוקט, ווי דער לייב צורייסט און פרעסט אויף זיינע ברידער. ער האָט געוויינט און אין האַרצען בעוואונדערט זייער חכמה און אַז דער לייב האָט שוין געהאַט פערענדיגט זיין מאָל־צייט און איז אַוועקגעגאַנגען, איז ער אַראָפּ פון בוים, און זיך געלאָזט מיט ווייט און שמערץ, צוריק צו זיין היים...

אין אפגרונט

סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן (14

פאר דער צייט איז צעזאר גאסין ארומגעגאנגען אין זיין הויז צובראכען און דערשלאגען פון זיינע זינד און האט נישט געוואגט צו קוקען זיין ברודער אין די אויגען.

ער פלעגט נאר קענען אטעמען פריי, ווען ער פלעגט געהן כאפען פיש. ער פלעגט שטענדיג זוכען צו זיצען אליין. ווען ער פלעגט קומען צום פאמיליען-טיש, האט ער צו קיינעם נישט גערעדט, נישט שכטענדיג, וואס זיין שוועגערין פלעגט צו איהם זיין פריינדלעך, און פלעגט ארויסווייזען איהר מיטגעפיהל מיט דעם מענשען, וועלכער איז אומגליקליך געווארען צוליב זיינע ליידענשאפטען.

דריי מאל אין וואך פלעגט אין דעם גוט קומען א פישער-מיידעל מיט דעם נאמען דיוואן, וועלכע פלעגט העלפען נייען און פלעכטען. דיוואן איז געווען א ריכטיגער טיפ פון די שעהנע פראנצויזישע פישער-פרויען.

זי האט געהאט א פנים, ווי די שעהנע פרויען אויף די בילדער, וואס געפינען זיך ביי די אלטע פראנצויזישע אריסטאקראטען.

צעזאר האט זיך איינגעליבט אין דער מיידעל.

דערצו האט ער געטויגט — צו פערפיהרען דארפס מיידלעך; אבער דיוואן איז נישט געווען אזוי לייכט צו נעמען. זי האט נישט געטאנצט און האט נישט געליבט קיין וויצען, און ווען איינער גאט זיך מיט איהר צופיל דערלויבט, האט זי איהם געקענט א שליידער טון פון זיך עטליכע איילען ווייט.

ער האט שוין געכאפט אזא אפשניט; זינט דעמאלט האט ער זיך ערנסט פערליבט און האט פערטרויט זיין שוועגערין דעם סוד, אז ער וויל הייראטען די דיוואן.

די שוועגערין האט גוט געקענט דעם שטארקען און עהרליכען כאראקטער פון דעם מיידעל, און זי האט דעריבער געגלויבט, אז אזא פרוי קען ראטעווען איהר שוואגער פון זיינע שלעכטע זייטען. אבער איהר מאן, דער קאנסול, האט נישט געקענט צוגעבען, אז זיין ברודער זאל הייראטען אן'איינפאכע דארפס-מיידעל, און ער האט דערקלערט, אז אויב צעזאר וועט הייראטען אזוי נידעריג, וועט ער איהם נישט מעהר אנקוקען אין זיין לעבען.

צעזאר האט דאס מיידעל דאך געהייראט, און ער איז אוועק מיט זיין ווייב וואוינען ביי איהר פאטער אין דארף.

ער האט געלעבט אויף דער קליינער סומע, וואס זיין ברודער האט פאר איהם בעשטימט און וואס זיין שוועגערין פלעגט צו איהם ברענגען יעדען חודש.

זשאן, וועלכער איז דאן געווען א קליינער יונגעל, פלעגט בעגלייטען זיין מוטער ביי דעם וויזיט און איהם פלעגט זעהר געפעלען דאס קליין, פערוויכערט אין ארים הייזעל, וואו זיין אנקעל האט געלעבט.

אנקעל צעזאר וואלט אפשר קיינמאל נישט געקומען צוריק צו זיין גוט, אבער א צופאל האט אלץ געענדערט. זשאנס מוטער האט געבוירען א צווילינג, צוויי מיידלעך, אריא און מארטא. זי איז געווארען קראנק אין קימפעט, און צעזאר מיט זיין ווייב זענען געקומען איהר מבקר חולה זיין.

די צוויי ברידער האבען זיך דאן גאנץ אומדערווארטעט איבערגעבעטען און בעפריינדעט.

צעזאר און זיין ווייב האבען זיך דאן בעזעצט אין דעם גוט, און אזוי ווי די געוויגערין איז געבליבען קראנק, איז די הויז-ווירטשאפט געפאלען אויף דיוואנס פלייצעס.

זי האט בעדארפט האדעווען דעם צווילינג, זי האט בעדארפט עכטונג געבען אויף די דינסטען, זי האט בעדארפט פיהרען דעם קליינעם זשאן אין שול, און זי האט אויך בעדארפט בעדינען די קראנקע שוועגערין, וועלכע איז געלעגען אין בעט.

יא, דיוואן איז געווען אן'עהרליכע און פלייסיגע פרוי, וואס האט דערפיהלט אלע פליכטען און האט אויך געווירקט אויף איהר מאן, ער זאל פערגעסען אלע זיינע נארישקייטען. דער קאנסול האט איהר געטרויט אלע אויסגאבען פון דער פאמיליע, ווייל ער איז געווען זעהר שטארק בעשעפטיגט צו ראטעווען די ווייגטרויבען פון דעם פעסט,

סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן

וואס איז בעפאלען דעם גאנצען געגענד.

דיוואן איז געווען בעשעפטיגט ווי טאג אזוי נאכט.

אפילו, ווען עס האט געפעהלט געלד, האט זי פערשאפט אלץ פאר דער קראנקער, האט דערצויגען דעם צווילינג, ווי זיי פאסט און האט געשיקט דעם דערוואקסענעם זשאן קיין פאריז, ער זאל ענדיגען זיין שטודיום.

עס איז באמת געווען א וואונדער, ווי אזוי זי האט דאס אלץ דורכגעפיהרט.

יעדעס מאל, וואס זשאן האט געטראכט, וועגען זיין היים, אדער ער האט דערזעהען דעם פאטאגראפישען בילד אין זיין צימער, איז זיין ערשטער געדאנק געווען וועגען דער שעהנער דארפס פרוי, וועלכע האט געראטעוועט זיין פאמיליע פון אונטערגאנג.

עס פלעגט איהם אויך לייד טון, וואס אזא יונגע, ערליכע פרוי, ווי זיין טאנטע דיוואן, זאל זיך געפינען אויף א בילד, וואס הענגט נישט ווייט פון א בילד פון דער אויסגעלאסענער פאני.

אין א געוויסען טאג, ווען ער איז געקומען אהיים, איז ער געווארען איבערראשט צו געפינען, אז דער טיש איז געגרייט פאר דרייצען אנשטאט פאר צוויילף. ער איז נאך מעהר איבערראשט געווארען צו זעהן ווי פאני זיצט און שפילט אין קארטען מיט א מאן, וועלכען ער האט נישט דערקענט אזוי גיך. ווען ער איז צוגעגאנגען נעהנטער צום טיש, איז ער געווארען נאך מעהר איבערראשט צו זעהן, אז דער פרעמדער איז זיין אנקעל צעזאר.

זשאן האט אויסגעשריגען פון איבערראשונג, אבער צעזאר האט נישט אוועקגעלייגט די קארטען און האט געענטפערט:

— דו זעהסט, אז איך בין נאך נישט אזוי אויסגעשפילט. איך שפיל אזוי גוט, ווי מיין פלימעניצע.

— מיין פלימעניצע!

דאס האט זשאן בעדארפט ווערען אין דער צייט ווען ער האט געגלויבט, אז קיין מענש אין דער וועלט וועט נישט, אז ער לעבט אין פאריז מיט א פרוי.

עס האט איהם געערגערט צום טויט, וואס זיין אנקעל האט זיך דאס דערוואוסט, און נאך מעהר האט איהם אויפגערעגט, ווען דער אנקעל האט צו איהם געזאגט:

— איך גראטולייר דיר, מיין קינד! דו האסט שכל, איהר שעהנקייט און חן זענען גוט געגוג פאר א קעניג!

זשאנס ערגערניש איז נאך פערגרעסערט געווארען, ווען מען האט זיך געזעצט ארום טיש, און פאני האט זיך צורעדט, וועגען זיין פאמיליע און האט נאכגעפרעגט ביים אנקעל, וואס ער טוט אין פאריז.

(פארזעצונג קומט).

„דער מעשענער רבי"

פון ב. קאווגער.

צוואנציג וואכען האט מען געשפילט אין יודישען טעאטער די בעריהמטע פיעסע: „דער מעשענער רבי".

צוואנציג וואכען!

מען האט איינגענומען פון דער פיעסע צוויי מאל הונדערט טויזענד דאלאר.

און דאך... און דאך איז די פיעסע געבליבען אהן א קריטיק.

קיין איין צייטונג האט וועגען דעם „מעשענעם רבי'ן" קיין ווארט נישט געשריבען; א ווארט נישט דערמאהנט!

אלע טעאטער-מענשען האבען זיך געוואונדערט: „סיטייטש, א פיעסע האט אזא ריזיגען ערפאלג און מען שרייבט אפילו נישט א ווארט!"

און די לעזער פון די צייטונגען האבען זיך אויך געוואונדערט; נישט געקענט פערשטעהען פאר וואס „דער מעשענער רבי" ווערט איגנארירט.

אז מען האט גענומען די זאך גוט אויספארשען, האט מען אויסגעפונען: „וואו דער הונט ליגט בעגראבען"; פארוואס די קריטיקער האבען געשוויגען.

פערהאן איין קריטיקער ביי יודען וואס ער איז אלע מאל דער ערשטער אין פייער; דער ערשטער צו שרייבען א קריטיק איבער א נייער פיעסע.

ביי דעם קריטיקער איז רעכט צו זעהען א פיעסע פרייטאג און זונטאג זאל שוין זיין די קריטיק.

דאן קומען אלע אנדערע קריטיקער פון די אנדערע צייטונגען און זאגען דאס אייגענע; פונקט דאס אייגענע!

דער ערשטער קריטיקער שפארט איין, די אנדערע קריטיקער א סך ארבייט.

זיי זאגען אלע דאס זעלבע און פטור א געשעפט.

האט זיך אבער אזוי געמאכט, אז דער ערשטער קריטיקער האט בעקומען די גריפע און זיך אוועקגעלעגט אין בעט און בעקומען הונדערט און פיר גראד היץ, פונקט ווען מען האט אויפגעפיהרט דעם „מעשענעם רבי'ן"... און דער קריטיקער האט געפאכעט מיט דער נשמה; עס האט שוין געהאלטען גאר נאהענט, אז ער זאל געהן א גאנג...

אט די קראנקהייט האט איהם געהאלטען עטליכע וואכען אין בעט.

דערנאך, אז ער איז ארויס פון בעט, האט איהם דער דאקטאר אנגעזאגט, אז ער טאר נישט שרייבען, נישט לעזען, מחמת ער איז זעהר אפגעשוואכט פון זיין קראנקהייט.

הקצור: דער קריטיקער, וואס שרייבט אלע מאל די ערשטע קריטיק איבער א פיעסע, האט דעם גאנצען ווינטער געקרענקט און נישט געקענט שרייבען קיין קריטיק.

און אז ער האט נישט געשריבען, האבען די קריטיקער פון די אנדערע יודישע צייטונגען נישט געוואוסט וואס צו שרייבען.

זיי האבען אלץ געווארט, טאמער, טאמער העלפט גאט און דער קריטיקער ווערט געזונט.

איז ער אבער, וו יאויף צו להכעיס, געווען קראנק.

אט אזוי, וו יאיהר הערט, איז „דער מעשענער רבי", א פיעסע וואס איז געשפילט געווארען 20 וואכען, וואס האט איינגענומען אריבער צוויי הונדערט טויזענד טאלאר, געבליבען אהן א קריטיק!

און ווען דער קראנקער קריטיקער איז צוריקגעקומען, א געזונטער, איז שוין געווען צו שפעט: די פיעסע איז שוין געווען אפגעשפילט, ארונטערגענומען!

לעשניצע זגערזשער 17 טעלעפ. 116-33

ד"ר גאלדשטיין-פאלאק אויגען-קראנקה. 1—2 נאכם.
ד"ר יוסטמאן נערווען-קראנקהייטען 12—2 נאכם.
ד"ר מ. קאנטאר כירורג 4—5½, יו"ם 1—2
ד"ר פאפיערני אקושער און פרויען-קראנקה.
11½—1 נאכם.
ד"ר ראכאווסקי אויערן, נאז-און האלז-קראנקה.
10½—11½, 2—3 און 6—7 נאכם.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-דאקטאר 11—12, 4—5 נ"ם
ד"ר רוזשאנער וועגער. און הויט קראנקה. 1—2 נאכם
ד"ר ווייגבערג אינערל. קראנקה. 1—2, 6—7 נאכם.
א. גראדזשיטשיק צאהן-ארצט 3—7 נאכם.
ד"ר סטופעל רענטגען-קאבינעט 12—2, 4—6 נאכם.
וועגעראלאגישע קאבינעט! טעטיג טעגליך פון 1-2 נ"ם

שותפים

(ערצעהלונג)

פון פראנצויזישען פון ל. פאלאר.

„מיט עטליכע יאהר צוריק, — דערצעהלט בען, — האב איך זיך געליבט מיט א יונגער, שעהנער, פערהייראטער פרוי. עס איז געווען אן'אמת'ע ליבע, א ראמאן מיט פארטזעצונגען, אזוי צו זאגען, וואס האט זיך פערצויגען אויף גאנצע פיר יאהר. מיר זענען ביידע דאכט זיך, געווען זעהר פארזיכטיג, מיר האבען זיך שטארק געהיטען מיט אונזער סוד. דאך האבען מיר זיך לאנג נישט געקענט אויסהיטען, אונזערע פריינד, בעזונדערס די פרויען, האבען דערשפירט, האבען גענומען פערדעכטיגען. אז איך בין אכסעלע מעהר ווי בלויז א הויז-פריינד: „לייטישע מיילער" האבען אנגעהויבען ... דערצעהלט זענען אונז געשיכטעס, וואס זענען שפעטער אנגעקומען צוריק צו מיר מיט בערטאן, (דאס איז געווען מיין געליבטערס נאמען). עס זענען געווען געשיכטעס מיט אזוינע מאדנע, אומגליכע איינצעלהייטען, וואס מען האט געמוזט האבען א סך פאנטאזיע זיי אויסצוטראכטען...

„בערטאס מאן איז, ווי עס פיהרט זיך געוועהנליך, געווען דער איינציגער, וואס האט פון גארנישט געוואוסט. ער איז געווען א צוגעלאזענער מענש, א גאסט-פריינדליכער. אין לויף פון די פיר יאהר צייט זענען מיר געווארען כמעט גוטע פריינד. איך פלעג אין די פרייע אווענדען אפט קומען צו זיי, — איך מיין, אפילו דעמאלט, ווען דער מאן איז געווען אינדערהיים.

„איינאיינעם מיט מיר פלעגט אויך אריינקומען אהין א יונגערמאן, מיט'ן נאמען פיליפ. איך, בערטאס מאן און דער יונגער פיליפ פלעגען דארט צוויי-דריי אווענדען א וואך שפילען קארטען.

„אט דער פיליפ איז געווען א פיינער יונג. ער האט מיר קיינמאל נישט געלאזט וויסען מיט א ווארט אדער אפילו מיט א ווונק, אז ער ווייסט עפעס פון מיינע בעציהונגען מיט בערטאן, דערמיט אליין האט ער מיך געוואונען פאר א פריינד. מיר פלעגען שפעט אין אווענד געהן אפט צוזאמען אהיים און רעדען פון דעם, פון יענעם. מיר האבען. פערשטעהט זיך, נישט געקענט אויסמיידען נישט רעדען וועגען פרויען, וועגען ליבע, אבער בערטאס נאמען איז צווישען אונז נישט דערמאהנט געווארען, סיידען אמאל אין פערבינדונג מיט עפעס אן'אומשולדיגע זאך.

„אזוי איז עס געגאנגען גאנצע פיר יאהר. איך האב זיך שוין געהאט צוגעבונדען צו בערטאן, ווי מען בינדט זיך אמאל צו צו אן'אייגענער ווייב. דער ערשטער ברען פון אונזער ליבע האט זיך שוין געהאט אויסגעברענט, דאך וואלט מיר קיינמאל נישט געווען איינגעפאלען צו מאכען א סוף צו א ליבע, וואס האט נישט געפאדערט קיין קרבנות, קיין אנשטרענגונג, — א ליבע, אהן איבעריגער געפאהר און אהן הארצוועהטאג... בערטא איז געווען א וואויל ווייבעל און האט געוואוסט ווי צו שעצען אן'אויפריכטיגען פריינד.

„איינמאל, אין אן'אווענד, זענען מיר, דריי מאנסבילען געזעסען ביי דעם קיילעכדיגען טיש אין בערטאס הויז און האבען געשפילט קארטען. בערטא איז אויך געזעסען ביים טיש, נעבען מיר. פון צייט-צו-צייט האבען מיר זיך „דורכגערעדט" אונטערן טיש מיט די קניען. מיר האבען פאר די פיר יאהר פון אונזער ראמאן געהאט אויסגעארבייט א בעזונדערע קניע-שפראך, וואס נאר מיר ביידע האבען זי געקענט פערשטעהען. עס איז אבער געווען נישט מעהר ווי יבלויז א נויט-שפראך, דאס הייסט, א שפראך, וואס מיר פלעגען זי נוצען נאר אין א נויט, ווען מיר האבען אנדערש זיך נישט געקענט צוזאמענריידען.

„דער קאפ איז מיר יענעם אווענד נישט געווען ביי די קארטען. איך האב געלאזט וויסען בערטאן, אז איך וויל מארגען-איבערמארגען זיך טרעפען מיט איהר אויג-אויף-אויג. זי האט מיר געענטפערט מיט א לייכטען שטויס פון דער קניע: יא, מארגען!... און פונקט דא האט דער טעלעפאן אנגעהויבען קלינגען.

„בערטאס מאן איז געווען א נערוועזער שפילער און א לאנגזאמער. ער האט געהאט אין יענעם מאמענט צונויפגענומען די ברעמען און זיך פערטראכט איבער א „שווערער" קארט, ווען דער טעלעפאן האט איהם מיט אמאל איבערגעשלאגען די געדאנקען. ער האט זיך א צאפעל געטון פון דער שארפער קלינגעריי און ארויסגעזאגט בייז:

— צום טייוועל! קיין מינוט לאזט מען דיך נישט איינזיצען רוהיג!

— זאל איך אפשר ענטפערען? — האט בערטא געפרעגט מיט איהר קלינגענדיגער שטימע, וואס איך האב אזוי יליב געהאט.

— ניין, שטער זיך נישט! — האט דער מאן געזאגט, — איך וועל אליין ענטפערען, עס מוז זיין פאר מיר.

ער האט זיך אויפגעהויבען און איז אריין אין צווייטען צימער. איך און פיליפ האבען אויך אוועקגעלייגט די קארטען און גענומען ווארטען.

מיר האבען דערווייל זיך דורכגעשמועסט מיט דער באלעבאסטע וועגען פערשידענע קלייניגקייטען.

אין עטליכע מינוטען ארום האט די טיר זיך געעפענט און בערטאס מאן איז צוריק אריינגעקומען. איך האב גלייך בעמערקט, אז ער איז געווען זעהר בלאס. ער איז צו צום טיש, קוקענדיג פאר זיך מיט עפעס א ווייטען בליק, און האט גענומען די קארטען אין האנד. ער האט זיי אבער גלייך צוריק אוועקגעלייגט.

ערשט דא האט בערטא בעמערקט, אז דער מאן איז נערוועז, אומרוהיג און זי האט געפרעגט, אליין אויך איבערראשט:

— וואס האט פאסירט?

א קרומער שמייכעל האט דורכגעצוקט איבער זיינע ליפען, ער האט א ווילע זיך געקווענקעלט און אנגעהויבען:

— אייגענטליך, — האט ער געזאגט, — איז טאקע גלייכער, אז איך זאל עס אייך דערצעהלען...

איך געה צו צום טעלעפאן, און וויל אנהויבען רעדען... איך דערהער אן'אומבעקאנטע שטימע: „האלא, איז דאס ה' גראן?" — יא, — ענטפער איך, — האב איך דאס טאקע די עהרע צו רעדען צו ה' גראן אליין? — יא, יא, — זאג איך. — איך וואלט וועלען אייך עפעס פרעגען. — נו, נו, — זאג איך שוין אומגעדולדיג, — פרעגט! — איך וויל בלויז וויסען, צי עס איז אמת, אז אייער פרוי האט א געליבטען? — און שוין... מעהר קיין ווארט נישט.... וואס זאגט איהר נישט דערצו?...

„וואס האבען מיר געקענט זאגען? ריכטיגער, וואס האב איך געקענט זאגען? דאס בלוט איז מיר אריין אין פנים, עס איז מיר געווארען שרעקליך ענג, איך האב געוואלט זיך בעגראבען א לעבעדיגער... עס יאיז געווען אזוי אומגעריכט. בערטא האט שנעל אוועקגענומען פון מיר די קניע... איך האב נישט געוואגט אויפצוהויבען די אויגען צו זעהן דעם אויסדרוק אויף איהר געזיכט... זי האט, דאכט זיך, ארונטערגעלאזט דעם קאפ... בלויז פיליפ איז געבליבען זיצען רוהיג און האט אפילו נישט א פינטעל געטון מיט אן'אויג.

„א מינוט זענען מיר אלע געזעסען שטיל, נישט אויסגערעדט קיין ווארט, אן'אומענדליך-לאנגע מינוט, בערטאס מאן האט איבערגעריסען די שטילקייט:

— איך זאג אייך, איך וואלט אוועקגעגעבען אלעס אין דער וועלט צו קענען אויסגעפינען, ווער עס האט טעלעפאנירט און וואס פאר אן'אינטערעס ער האט עס געקאנט האבען דאס צו טון... ווען איך זאל דיך נישט קענען אזוי ווי איך קען דיך, — האט ער גערעדט ווייטער, אריינקוקענדיג בערטאן גלייך אין די אויגען, — ווען איך וואלט נישט געוואוסט, וואס פאר א גוטע, געטרייע פרוי דו ביזט, וואלט אזא זאך געקענט פיהרען, גאט ווייסט צו וואס... צום גליק, האב איך נישט קיין גרונד צו זיין איפערזיכטיג און איך ווייס ווי דיך אפצושאצען... דאך פערדריסט מיך די זאך שרעקליך... איך פיהל זיך ווי אויסגעפאטשט....

(סוף פאלגט).

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט פרעמיערע! היינט פרעמיערע!

מעכטיגע דראמע פון לעבען פון דער אריסטאקראטיע און צירק-ארטיסטען א.ג.

„דערנער-וועג פון גורל"

פילם פון פראכטיגען אינהאלט און אויסשטאטונג, האלט דעם צושויער אין אונגעוועהנל. שפאנונג.

אין די הויפט-ראלן: אין די הויפט-ראלן:

Erna Morena i Paweł Richter

נעכסטער פראגראם: **„דער, וועלכער פערגיפטעט"**

פערשטארקטער ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי.

אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 א זייגער נאכמיטאג. שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 א זייגער בייטאג.

דער זאל איז גוט בעהייצט.

לאנגיעריגער **געריכטס-סעקרעטאר**

ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי

ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס

ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים.

ב. מאז, 10 פיעטריקאווער 10

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאך איך בעקאנט מיינער ג' קונדשאפט, אז איליב דער בעקוועמ-ליכקייט האב איך געעפענט אן אמטיילונג פון כ"י לאנג-עגזיסטירענד

ביוראַ פל. וואלנאשטשי 3
בטשרפטן-ביורא (פארטער, רעכטס)

וואו עס ווערען פינקטליך און געוויסענהאפט ערלעדיגט אלע ארט ביטעס אין פערשידענע אוזשענדעס, ווי אויך קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס, אדוואלאניעס אויף פאדאטעק דאכאדאווי, אויסקויף פון פאטענטען.

בעמערקונג: פארשידענע עצות וועגען פאדאטקאווע ספראוועס ווי אויך אנדערע פראגען ווערען ערטיילט דורך א ספעציעלען גוטבעקאנטען יוריסט.

מיט אכטונג

Sz. Hochberg, Pl. Wolności 3, tel. 216-58

א שטריקער ארבייטער

ווערט געזוכט פון זאפארס.

3 צעגלאַנא 3,
אין דער סוועטער-פאבריק

זעהר ביליג

נור זאפארט איבערצוגעבען א שעהן צימער אין צענטרום שטאדט פאר צוויי הערען אדער דאמען מיט פו-לער בעקעסטיגונג.
גדאנסקא 19, וואהנ. 2
זעהר ביליג!

פאר א קאמפלעט **„קוריער לודזקי"**

פון אקטאבער און נאוועמבער 1918 וועל איך גוט בעצאהלען, צוועג-טועל אויסבארגען. אפער-טען אונטער — Kurjer listopada אין אדמיג.

Dr. N. HALTRECHT

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.

נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 12—3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אווענד.

פיעטריקאווער 10

שוין ערשינען דער נאוועמבער-נומער פון דער לאדזער צייטשריפט פאר ווירטשאפט-ליכע, געזעלשאפטליכע און קולטורעלע פראגען

„אילוסטרירטער פוילישער מאנטשעסטער"

אונטער דער רעדאקציע פון אלי בארוכין

מיט ארטיקלען פון: אינזש. קארל בייער, מיע-טשיסלאוו הערץ, אסקאר בערמאן, ג. שפעט, י. הענעמאן, ד"ר ח. פאלעק, סטאראסטע אלעקסי רזשצעווסקי, ד"ר ז. עלענבערג, אלי בארוכין, משה בראדערזאן, משה פיינקינד, מ. ראוויטש-וויטש-קאווסקי א. א.

דער נומער איז רייך אילוסטרירט.

פרייז 75 גראשען.

צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

Dr. med.
H. Krauskopf

אקושעריע- און פרויען-קראנקהייטען

זגיערזשער 16, טעל. 113-47

נעהמט אן פון 4—7 אווענד.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 151-78

צוריקגעקעהרט

הויט און וועגערישע קראנקה-רענטגען און ליכטהיילאנשטאלט.
נעמט אן פון 4—7 אווענד.

קנאבעז

מיט שעהנע שטימען

צום זינגען, וועלכע זאלען זינגען סאלא זאלען זיך מעלדען אלע טאג פון 7—9 אווענד צום דיריגענט סאקאלאווסקי אין ווילקער שוהל די אנגענומענע וועלען גוט האנארירט ווערען.

הלא חכמה תקרא
ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכב בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלכט נאר קומען אין ביורא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף

פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינק-טליך און געוויסענהאפט געשריבען א-לערליי ביטעס: ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען פון מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

פיעטריקאווער 17

וועכנעריז קליניק
כירורגישע

„SANATO"

אגראדאווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד

פרייזע פון געבורט

אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען

200 זל.

כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. סאנטאר
עמפפאנגס-שעה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.

נאוואוושינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר אימיר נאז, העלז, אויערען קר.	4½—5½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 4½-5
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטע	7—12
ד"ר ביבערגאל הויט און ווענער.קר.	12½—11½
ד"ר שמירנאפ נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	1½—12½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—5
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורט-הילף	4½—5½

ציכאזאן, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען, ווי שטאמלען, קינדליכע בערג-און-בעשטראל ... שפרי, ... טעמפעראטור, ... אויף פערלאנג ... אין לעטשנארסטארום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט

אימפפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי-סטאראפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1, 3—6
קינסטליכע ציינער, קראנען, פאמבען א.א.וו.

די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

Dr. med.
B. Robinson

פיעטרקאווער 10, טעל. 131-86

צוריקגעקעהרט

DR. MED.
L. Pikielny

אוראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אורין-קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 12—1 און פון 4—7 אווענד.

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט גרויסע פרעמיערע!

„נח'ס תבה"

אין די הויפטראלען: אין די הויפטראלען:

GEORGE O'BRIEN
I DOLORES COSTELLO

אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 3.30 נ"מ

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס.

פערלאזט אייך נישט, הייל דער הינקעל-בראך מערס גרוים אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין אין דעם כיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדריהען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמאכטע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר-דאקטאר בראכי דעמונג בעזאמונגען זיכער דעם ערפאלג און געפעהרליכקייטען

בראך, אויך פאר הויקערס לעמונגען מיט הייל-גארטעלען און אפאראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאטפוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע געמאכטע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס ווערט ערווענדליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג וויפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארנאטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דאס נעעהרטען ספעציאל. ה' י. ראפאפארט, דיר. פון ארטאפעדישען אנשטאלט אין לאדז, וואלטשאנסקא 29, פראגט 11 שטאק, דרוק איך אויס עפענטליך מיין הייסע האנקבארקייט פאר זיין אנגלענען מיר דעם ספעציעלען ארטאפעדישען הייל-גארטעל פון זיין מעטאדע, וועלכער האט זיך אויסגעצייכענט נעצנליך. ס'האט מיר געדראהט צו פלאצען דער רוקען צוליב'ן הויקער און יעצט בין איך געזונד און בין פעהיג צו דער ארבייט.

Dr. M. Morgenroth, sędzia apelacyjny.

מעכאנישע וועבעריי

אין צענטרום שטאט **נעהמט אן אויף לוין**

ארבייט אויף ענגלישע בלאטע, קאלירטע און זשאקארד-שטיהל פון פערשידענע ברייטען.

צו ערפאהרען פאמארסקא 58, טעלעפאן 138-22.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.